

DEPARTEMENT
ECONOMIE
WETENSCHAP &
INNOVATIE

**Beknopt bestek en beknopte opdrachtomschrijving op basis van
het opdrachtbestek met nr. EWI-2024-01¹**

**SPECIFIEKE OPDRACHTEN IN HET KADER
VAN EEN
SYSTEEMANALYSE ONDERZOEK, ONTWIKKELING EN INNOVATIE (O&O&I)
EN
VAN EEN
UITGAVENTOETSING “VLAAMS BELEID IN HET KADER VAN PRODUCTIVITEIT”
VANUIT DE BELEIDSVELDEN
ECONOMIE, WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK, INNOVATIE EN
WETENSCHAPSCOMMUNICATIE**

¹ Het volledige opdrachtbestek is raadpleegbaar in het BDA – zie <https://www.publicprocurement.be/publication-workspaces/8a412aab-a958-4996-acc2-35880d095f0e/general>

Inhoudstafel

INHOUDSTAFEL	2
I. ALGEMENE BEPALINGEN	3
I.1 AANBESTEDENDE OVERHEID	3
I.2 VOORWERP EN CLASSIFICATIE OPDRACHT	3
I.2.1 BEKNOPT BESCHRIJVING VAN DE OPDRACHT	3
I.2.2 UITGEBREIDE OPDRACHTBESCHRIJVING	4
II. TECHNISCHE VOORSCHRIFTEN	5
II.1 SITUERING VAN EN AANLEIDING VOOR DE OPDRACHT	5
II.2 INHOUDELIJKE OMSCHRIJVING VAN DE OPDRACHT	7
II.2.1 INLEIDING SYSTEEMANALYSE O&O&I	8
II.2.2 INHOUDELIJKE INVULLING VAN DE SYSTEEMANALYSE	15
II.2.3 INHOUDELIJKE INVULLING VAN DE UITGAVENTOETSING “VLAAMS BELEID INZAKE PRODUCTIVITEIT”	20
II.3 PROCESMATIGE ASPECTEN BETREFFENDE DE UITVOERING VAN DE OPDRACHT	24
II.3.1 BEGELEIDING VAN DE OPDRACHT	24
II.3.2 IN TE ZETTEN EXPERTISE BIJ DE UITVOERING VAN DE OPDRACHT	24
II.3.3 METHODOLOGIEËN	26
II.3.4 VERWACHTINGEN TEN AANZIEN VAN DE OFFERTE/DE VOORGESTELDE AANPAK	27
II.3.5 VERWACHTINGEN TEN AANZIEN VAN DE RAPPORTERING	29
II.4 INFORMATIEBRONNEN	30
III. OVERZICHT BELEIDSKADERS	32
1.1. Beleidskaders	32
1.1.1. Vlaamse beleidskaders	32
1.1.2. Federale beleidskaders	35
1.1.3. Internationale beleidskaders	35

I. ALGEMENE BEPALINGEN

I.1 AANBESTEDENDE OVERHEID

1. Deze opdracht wordt uitgeschreven door de Vlaamse Gemeenschap vertegenwoordigd door de Vlaamse Regering, bij delegatie, in de persoon van Johan Hanssens, secretaris-generaal van het Departement Economie, Wetenschap en Innovatie.
2. Volgende administratieve entiteit is belast met de opvolging van deze opdracht:

Vlaamse overheid
Departement Economie, Wetenschap en Innovatie
Afdeling Strategie en Coördinatie
Koning Albert II-laan 35 bus 10
1030 BRUSSEL

I.2 VOORWERP EN CLASSIFICATIE OPDRACHT

Specifieke opdrachten in het kader van een systeemanalyse Onderzoek, Ontwikkeling en Innovatie (O&O&I) en van een uitgaventoetsing "Vlaams beleid in het kader van productiviteit" vanuit de beleidsvelden Economie, Wetenschappelijk Onderzoek, Innovatie en Wetenschapscommunicatie.

CPV-classificatie: 79.41.90.00-4 en 79.31.10.00-7.

Deze opdracht is een opdracht voor diensten in de zin van art. 2, 21° van de Wet inzake overheidsopdrachten van 17 juni 2016.

I.2.1 BEKNOPT BESCHRIJVING VAN DE OPDRACHT

I.2.1.1 BEKNOPT CONTEXT EN VOORWERP VAN DE OPDRACHT

De opdracht heeft betrekking op de beleidsvelden Economie, Wetenschappelijk Onderzoek, Innovatie en Wetenschapscommunicatie² en beoogt enerzijds om een systeemanalyse uit te voeren met betrekking tot Onderzoek, Ontwikkeling en Innovatie (O&O&I) en anderzijds om een bredere uitgaventoetsing uit te voeren in het kader van het Vlaamse beleid inzake productiviteit en dit vertrekkend vanuit de vermelde beleidsvelden. Het (Vlaamse) O&O&I-systeem is immers één van de determinanten voor productiviteit en vanuit die optiek zijn beide thema's van de opdracht met elkaar verbonden.

Het geheel van de opdracht is vooral toekomstgericht (korte, middellange en lange termijn) en dient te worden uitgevoerd vanuit een systeem-blik. Hierbij moet rekening gehouden worden met een systeemafbakening op basis van een aantal invalshoeken en verder moet (de uitvoering van) de opdracht ook beleidsdomein- en beleidsniveau-overschrijdend worden ingevuld. De bedoeling is dat enerzijds een analyse en beoordeling worden gemaakt van de mate waarin en de wijze waarop het huidige Vlaamse O&O&I-systeem bijdraagt aan de realisatie van een tiental beleidsdoelstellingen en leidt tot de verwachte resultaten van het overheidsoptreden ter zake. Op basis van deze analyse en beoordeling dienen vervolgens een aantal scenario's en aanbevelingen naar voren te worden geschoven die kunnen worden aangewend voor de toekomstige beleidsvorming en beleidsontwikkeling ten aanzien van het O&O&I-systeem. Anderzijds wordt een uitgaventoetsing verwacht van het Vlaamse beleid in het kader van productiviteit in het algemeen

² Met andere woorden op het voormalig beleidsdomein Economie, Wetenschap en Innovatie dat per 1 januari 2024 is opgegaan in het beleidsdomein Werk, Economie, Wetenschap, Innovatie, landbouw en Sociale Economie (WEWILS).

en wat betreft hogervermelde beleidsvelden in het bijzonder, met specifieke aandacht voor (de rol/bijdrage van) het O&O&I-systeem (hierin).

Voor de uitvoering van de opdracht gelden de vooropgestelde resultaten als leidraad en werden onder meer een aantal te beantwoorden onderzoeksvragen geïdentificeerd.

Deze opdracht is NIET onderverdeeld in percelen.

I.2.1.2 UITVOERING VAN DE OPDRACHT

De uitvoering van deze opdracht moet leiden tot de vooropgestelde resultaten en tot een eindrapportering bestaande uit onderbouwde analyses (en conclusies) aangevuld met een aantal scenario's (en aanbevelingen) die kunnen worden aangewend voor de toekomstige beleidsvorming en -ontwikkeling (korte, middellange en lange termijn).

I.2.2 UITGEBREIDE OPDRACHTBESCHRIJVING

De opdrachtbeschrijving en de context ervan, evenals het overeenstemmende tijdspad (voor uitvoering) worden in meer detail weergegeven in Deel II "Technische Voorschriften" van dit bestek.

II. TECHNISCHE VOORSCHRIFTEN

II.1 SITUERING VAN EN AANLEIDING VOOR DE OPDRACHT

Binnen het (voormalig) beleidsdomein Economie, Wetenschap en Innovatie (EWI)³ is het uitvoeren van beleidsevaluaties m.b.t. de binnen het beleidsdomein EWI bestaande *beleidsinstrumenten* en opererende *instellingen* een vaste beleidspraktijk. Die praktijk van evalueren is bovendien verankerd in de regelgeving, in het bijzonder in het decreet van 30 juni 2009 betreffende de organisatie en financiering van het wetenschaps- en innovatiebeleid (hierna W&I-decreet).

De hoofdfocus van de beleidsevaluaties lag tot eind 2019 doorgaans op een evaluatie van een individueel beleidsinstrument en/of een individuele instelling binnen het beleidsdomein, maar daarna werd telkens een systeemblik toegevoegd. Eén van de systeemvragen die hierbij bijvoorbeeld werd gehanteerd is hoe het individuele beleidsinstrument en/of individuele instelling zich verhoudt tot aangrenzende/soortgelijke instrumenten binnen het hele Vlaamse Onderzoeks-, Ontwikkelings- en Innovatiesysteem (O&O&I-systeem).

Het uitvoeren van systeemevaluaties is al lang een ambitie van de evaluatiecel van het Departement EWI en deze ambitie vond bredere doorgang naar aanleiding van de “Vlaamse Brede Heroverweging” (VBH) die in 2021 overheidsbreed werd uitgevoerd binnen de Vlaamse overheid⁴. Eén van de aanbevelingen van VBH was nl. *“Implementeer waar nodig een systemische aanpak, waarbij ook de impact van beleidsinstrumenten over de beleidsdomeinen heen in kaart wordt gebracht.”*⁵

Binnen het vervolgtraject van VBH 2021⁶ werd in functie van de productiviteitsagenda onder meer een systemische uitgaventoetsing over de hele Vlaamse begroting aangekondigd. In opvolging hiervan besliste de Vlaamse Regering d.d. 19.11.2021 (cf. de nota van de Vlaamse Regering getiteld “Uitgaventoetsingen voor de jaren 2022-2024”) om in de lopende legislatuur uitgaventoetsingen met betrekking tot een aantal thema’s uit te voeren. Eén van deze thema’s is het Vlaams beleid in het kader van productiviteit (zie Tabel 1).

Onderwerp
De bovenbouw boven de subsidies van het Departement CJM
Het hoger onderwijs
Duurzaam watergebruik en de organisatie van het waterlandschap
Instrumenten van het woonbeleid
Organisatiestructuur van de Vlaamse overheid
Modal shift in Vlaanderen
Het Vlaams beleid in het kader van productiviteit
Integreren van de drie zorgbudgetten

Tabel 1 - Thema's uitgaventoetsingen 2022-2024

³ Hoewel het beleidsdomein sinds 1 januari 2024 is opgegaan in het nieuwe beleidsdomein Economie; Werk, Wetenschap, Innovatie, Landbouw en Sociale Economie, zal de fusie de departementen EWI en WSE pas per 1 januari 2025 ingaan. Doorheen de tekst wordt dan ook nog gesproken over “het beleidsdomein EWI”, zonder er telkens “voormalig” bij te vermelden.

⁴ <https://www.vlaamsparlement.be/nl/parlementair-werk/dossiers/dossiers/de-vlaamse-brede-heroverweging> (algemeen) en <https://www.ewi-vlaanderen.be/nieuws/vlaamse-brede-heroverweging-binnen-het-beleidsdomein-ewi-naar-een-integrale-duurzame-vlaamse> (specifiek voor het beleidsdomein Economie, Wetenschap en Innovatie).

⁵ http://docs.vlaamsparlement.be/docs/begroting/brede-heroverweging/eindrapporten-stuurgroep/210917-VBH_Leerlessen-en-aanbevelingen.pdf.

⁶ http://docs.vlaamsparlement.be/docs/begroting/brede-heroverweging/eindrapporten-stuurgroep/210917-VBH_Leerlessen-en-aanbevelingen.pdf.

Het doel van de uitgaventoetsingen is om het resultaat ervan te kunnen meenemen bij de volgende regeringsvorming. Het resultaat van deze uitgaventoetsing dient dus beschikbaar te zijn voor de onderhandelende partijen na de verkiezingen van 9 juni 2024.

In december 2023 werd de uitgaventoetsing “Hoger Onderwijs” opgestart en voorliggende opdracht kadert onder meer in de opstart van de uitgaventoetsing “Vlaams beleid i.k.v. productiviteit”.

Ondertussen werden in de periode 2022 t/m 2023 binnen het beleidsdomein EWI nog een aantal evaluaties uitgevoerd die enerzijds vooral toekomstgericht (ex-anteperspectief) en anderzijds vanuit een systeembenadering werden ingevuld en/of aangevuld met een specifieke systeemevaluatie. Hierbij is het onder meer de bedoeling om de bijdrage tot en plaats van een individueel beleidsinstrument en/of instellingen tot opeenvolgende beleidskaders en hun doelstellingen zowel ex post als ex ante in kaart te brengen en te beoordelen⁷.

In de Beleids- en Begrotingstoelichting begroting 2023 van het beleidsdomein EWI werd verder ook aangekondigd dat binnen het Departement EWI verder gewerkt zou worden aan het concept “systeemevaluatie” met oog op het (laten) uitvoeren van een globale Vlaamse O&O&I-systeemanalyse.

Voorliggende opdracht kadert enerzijds in de opstart van de uitgaventoetsing “Vlaams beleid in het kader van productiviteit” (en geeft dus wat dit onderwerp betreft uitvoering aan hogervermelde nota van de Vlaamse Regering). Anderzijds heeft de opdracht ook betrekking op de O&O&I-systeemanalyse. Algemeen wordt immers aangenomen dat O&O&I belangrijke determinanten zijn van productiviteitsgroei, wat in principe betekent dat een goed (beter) functionerend O&O&I-systeem een (grotere) bijdrage kan leveren aan de Vlaamse productiviteit. Vanuit die optiek kan gesteld worden dat de systeemanalyse van het Vlaamse O&O&I-systeem enerzijds en de uitgaventoetsing van het Vlaamse beleid in het kader van productiviteit anderzijds met elkaar verbonden zijn. Dit wordt gereflecteerd in het samenbrengen van beide elementen in één (deze) opdracht.

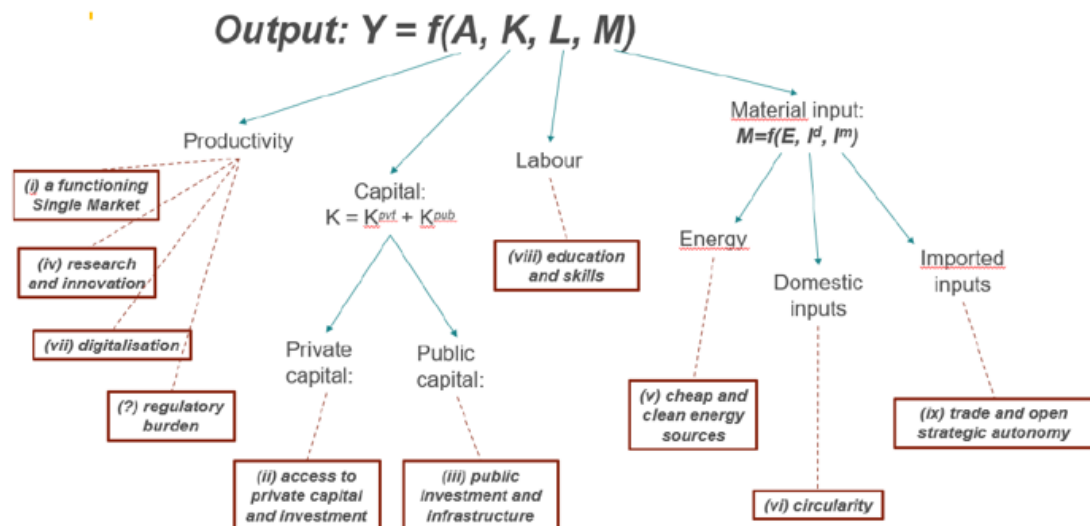
Naast O&O&I en zijn er ook nog andere determinanten van productiviteit waarop het Vlaamse beleid een rechtstreekse invloed heeft, zoals:

- publieke investeringen;
- financiering (hoger) onderwijs;
- arbeidsmarktbeleid;
- ondernemerschapsbeleid;
- omgevingsbeleid;
- mobiliteitsbeleid;
- enz.

Deze multi-dimensionaliteit van productiviteitsontwikkeling wordt geïllustreerd in onderstaande Figuur 1⁸ waarin de klassieke productiefunctie wordt weergegeven samen met de beleidshefbomen die de elementen van deze productiefunctie beïnvloeden.

⁷ Bijvoorbeeld de vraag “Hoe verhoudt het individuele beleidsinstrument en/of individuele instemming zich tot andere instrumenten en/of instellingen in het Vlaamse O&O&I-systeem en ruimer.

⁸ Bron: DG GROW van de Europese Commissie.

Figuur 1. De negen drijfveren gerelateerd aan de productiefunctie

De opdracht valt derhalve uiteen in twee specifieke delen, die met elkaar verbonden zijn, nl.:

1. Een systeemanalyse van het Vlaams O&O&I-systeem;
2. Een uitgaventoetsing van de Vlaamse overheidsuitgaven, naast de O&O&I-uitgaven, relevant voor de Vlaamse productiviteitsontwikkeling.

II.2 INHOUDELIJKE OMSCHRIJVING VAN DE OPDRACHT

Zoals zowel hierboven als in Sectie I.2.1 verduidelijkt wordt, bestaat de opdracht uit twee onderdelen die nauw met elkaar verbonden zijn, nl. een systeemanalyse van Onderzoek, Ontwikkeling en Innovatie (O&O&I) en een uitgaventoetsing van het Vlaamse beleid in het kader van productiviteit. De context en aanleiding voor deze opdracht worden weergegeven in Deel II.1.

In onderhavig onderdeel wordt de opdracht nader omschreven en worden enerzijds de krachtlijnen van de systeemanalyse die vanuit (en ten aanzien van) het (voormalig) beleidsdomein Economie, Wetenschap en Innovatie (EWI) wordt beoogd en dit op een hoog aggregatieniveau⁹. Hiertoe zal het systeem zo goed mogelijk worden afgebakend en dit onder meer op basis van een aantal (generieke) basiskennmerken van het systeem en rekening houdend met de (beoogde) doelstellingen van het systeem (cf. Secties II.2.1 en II.2.2). De context waarin het systeem zich bevindt, wordt hierbij in beknopte termen geschetst. Uitgaande hiervan worden de doelstelling(en) en de beoogde resultaten van de systeemanalyse en de analysedimensies die bij de uitvoering ervan gehanteerd moeten worden, opgelijst en vervolgens wordt dit alles vertaald in een reeks centrale onderzoeksvragen die de systeemanalyse moet beantwoorden. Anderzijds worden ook de contouren geschetst van de uitgaventoetsing “Vlaams beleid i.k.v. productiviteit.”

De meer procesmatige aspecten van de uitvoering van de opdracht, zoals minimaal in te zetten methodologieën, de inzet van expertise, enz. komen aan bod in Deel 0.

⁹ Het is niet de bedoeling om in deze nota in te gaan op de details, aangezien deze kunnen geraadpleegd worden in de relevante bronnen. Deze details zijn wel van belang voor de eigenlijke uitvoering van de systeemanalyse.

II.2.1 INLEIDING SYSTEEMANALYSE O&O&I

II.2.1.1 DOELSTELLING

Vanuit het Vlaamse beleidsdomein EWI wordt een systeemanalyse met betrekking tot O&O&I opgezet die hoofzakelijk ex ante wordt ingericht en die tot doel heeft om (als administratie) bij te dragen aan de beleidsvoorbereiding/-vorming wat betreft de beleidsvelden van het beleidsdomein¹⁰ (en ruimer) en dit voor minimaal de periode 2024-2029.

Deze systeemanalyse situeert zich vanzelfsprekend in opeenvolgende beleidsniveaus (Vlaams, federaal en internationaal) met beleidskaders en hun -doelstellingen en moet – waar nuttig en relevant – ook beleidsdomeinoverschrijdend en/of thematisch worden ingericht. Een beknopte schets van deze opeenvolgende beleidskaders is opgenomen als in Deel III.

De beleidskaders die van belang/toepassing zijn, evolueren ook en bovendien worden op verschillende niveaus initiatieven genomen met een mogelijke beleidsimpact op andere niveaus. Het is dan ook zaak om bij de uitvoering van de systeemanalyse de vinger aan de pols te houden wat betreft de evolutie van aanwezige beleidskaders en wat betreft de ontwikkeling van nieuwe (beleids)initiatieven/(beleids)kaders. In die zin is de verwachte systeemanalyse een dynamisch gegeven.

II.2.1.2 INVALSHOEKEN EN/OF BENADERINGSWIJZEN TEN AANZIEN VAN HET SYSTEEM

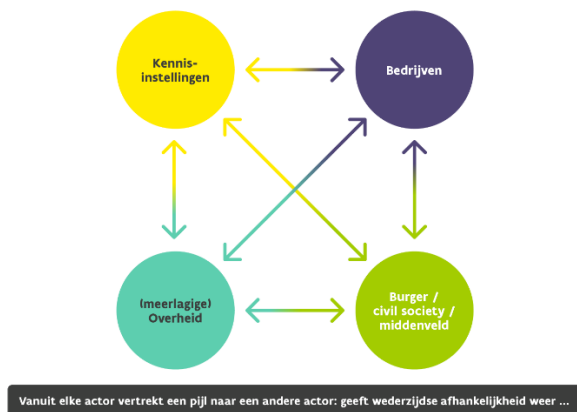
II.2.1.2.1 AFBAKENING VAN HET SYSTEEM?

Niet alleen de beleidskaders waarin het “systeem” zich situeert, evolueren, maar ook het “systeem” zelf is evolutief en dient daarom enigszins afgebakend te worden alvorens er een analyse op kan worden uitgevoerd. Het EWI-systeem capteren is op zich al een uitdaging omwille van de diverse invalshoeken en/of benaderingswijzen die ten aanzien van dit systeem (kunnen) worden gehanteerd en dit zelfs los van de (beleids)context(en). In de volgende paragrafen worden een aantal van deze invalshoeken en/of benaderingswijzen toegelicht en/of geïllustreerd, die kunnen gebruikt worden als de afbakening van het systeem.

II.2.1.2.2 BASIS VOOR/UITGANGSPUNT VAN HET SYSTEEM

Het model dat aan het systeem ten grondslag ligt en er aldus de basis voor of het uitgangspunt van vormt, is het quadruple-helixmodel. Figuur 2 illustreert de actoren in dit model en hun onderlinge relaties.

¹⁰ Economie, Wetenschappelijk Onderzoek, Innovatie en Wetenschapscommunicatie (zie ook <https://codex.vlaanderen.be/PrintDocument.ashx?id=1013986&datum=&geannoteerd=undefined&print=undefined#H1029486>).

Figuur 2 – Quadruple-helixmodel

Dit model vormt ook de basis voor of het uitgangspunt van de verwachte systeemanalyse en behalve de wederzijdse afhankelijkheid zoals geïllustreerd in Figuur 2, zijn **samenwerking, synergie en (onderlinge) afstemming** (tussen actoren) essentiële elementen in het systeem. Wanneer ook rekening gehouden wordt met de opeenvolgende beleidskaders en hun doelstellingen en/of met beleidsthema's, dan dienen deze elementen in de desbetreffende context te worden ingebed.

II.2.1.2.3 HET SYSTEEM BENADERD VANUIT DE REGELGEVING

Een mogelijke benadering van het EWI-systeem is vanuit de regelgeving¹¹. De basisregelgeving die specifiek in het EWI-beleidsdomein van belang is en die betrekking heeft op de beleidsontwikkeling en beleidsvoering in het beleidsdomein, bestaat (onder meer) uit volgende decreten:

1. Het decreet van 30 april 2009 betreffende de organisatie en financiering van het wetenschaps- en innovatiebeleid¹², hierna W&I-decreet.
2. Het decreet van 7 mei 2004 betreffende de investeringsmaatschappijen van de Vlaamse overheid¹³.
3. Het decreet van 16 maart 2012 betreffende het economisch ondersteuningsbeleid¹⁴.
4. Het decreet van 5 juli 2013 betreffende een structurele regeling voor grote rekencapaciteit voor onderzoek en innovatie en betreffende de coördinatie van de regelgeving inzake wetenschaps- en innovatiebeleid¹⁵.

Verbonden aan deze decreten zijn er een aantal besluiten van de Vlaamse Regering (BVR) die uitvoering geven aan bepalingen in hogervermelde decreten, evenals een aantal andere reglementaire besluiten¹⁶. Het betreft onder meer:

1. Het besluit van de Vlaamse Regering van 21 december 2012 betreffende de Bijzondere Onderzoeksfondsen aan de universiteiten in de Vlaamse Gemeenschap, hierna BOF-besluit.
2. Het besluit van de Vlaamse Regering van 29 mei 2009 betreffende de ondersteuning van de Industriële Onderzoeksfondsen en de interfaceactiviteiten van de associaties in de Vlaamse Gemeenschap, hier IOF-en-interfaceactiviteitenbesluit.

¹¹ Deze regelgeving evenals de gerelateerde regelgeving (te vinden onder de subtitels "wijzigt", "heft op", "bekrachtigt", enz.) kan teruggevonden worden in de Codex Vlaanderen (<https://codex.vlaanderen.be/>). De overige links die in deze sectie zijn vermeld, geven enkel de meest recente versie van de vermelde regelgeving zelf weer en dus niet hogervermelde gerelateerde regelgeving.

¹² <https://codex.vlaanderen.be/PrintDocument.ashx?id=1018085&datum=&geannoteerd=false&print=false>

¹³ <https://codex.vlaanderen.be/PrintDocument.ashx?id=1013073&datum=&geannoteerd=false&print=false>

¹⁴ <https://codex.vlaanderen.be/PrintDocument.ashx?id=1021571&datum=&geannoteerd=false&print=false>

¹⁵ <https://codex.vlaanderen.be/PrintDocument.ashx?id=1023134&datum=&geannoteerd=false&print=false>

¹⁶ Beschikbaar in de Vlaamse Codex.

3. Het besluit van de Vlaamse Regering van 10 november 2011 betreffende de subsidiëring door het Fonds Wetenschappelijk Onderzoek – Vlaanderen (FWO).
4. Het besluit van de Vlaamse Regering van 16 november 2012 tot toekenning van steun aan ondernemingen voor strategische ecologie-investeringen in het Vlaamse Gewest.
5. Het besluit van de Vlaamse Regering van 19 juli 2013 tot toekenning van strategische transformatiesteun aan ondernemingen in het Vlaamse Gewest.
6. Het besluit van de Vlaamse Regering van 12 mei 2017 tot regeling van steun aan ondernemingen voor onderzoek en ontwikkeling met een kennisintensief karakter in Vlaanderen.
7. Het besluit van de Vlaamse Regering van 22 december 2017 tot regeling van steun aan consortia van ondernemingen voor onderzoek en ontwikkeling, ingebed in een ruimer samenwerkingsverband met onderzoeksorganisaties.

Daarnaast zijn er ook een aantal decreten en besluiten die betrekking hebben op de organisatie van de Vlaamse overheid in het algemeen en het beleidsdomein EWI in het bijzonder. Enkele van deze decreten zijn:

1. Het decreet Bestuursdecreet van 7 december 2018¹⁷.
2. Het decreet houdende de Vlaamse Codex Overheidsfinanciën (citeeropschrift “Vlaamse Codex Overheidsfinanciën van 29 maart 2019” of “VCO”)¹⁸.
3. Het decreet van 20 november 2011 houdende diverse maatregelen inzake de herstructurering van het beleidsdomein Economie, Wetenschap en Innovatie¹⁹.

Aanpalende regelgeving die ook van belang is in de context van het beleidsdomein EWI en dan vooral wat betreft de hogeronderwijssector, is het gecodificeerd decreet van 11 oktober 2013 betreffende het hoger onderwijs (citeeropschrift “Codex Hoger Onderwijs”)²⁰.

Deze (en andere) regelgeving vormen het kader waarin de Vlaamse beleidsvoorbereiding, -uitvoering en -evaluatie voor wat betreft de beleidsvelden Economie, Wetenschappelijk Onderzoek, Innovatie en Wetenschapscommunicatie plaatsvindt. Dit regelgevend kader vormt dan ook een belangrijk aspect van de systeemanalyse.

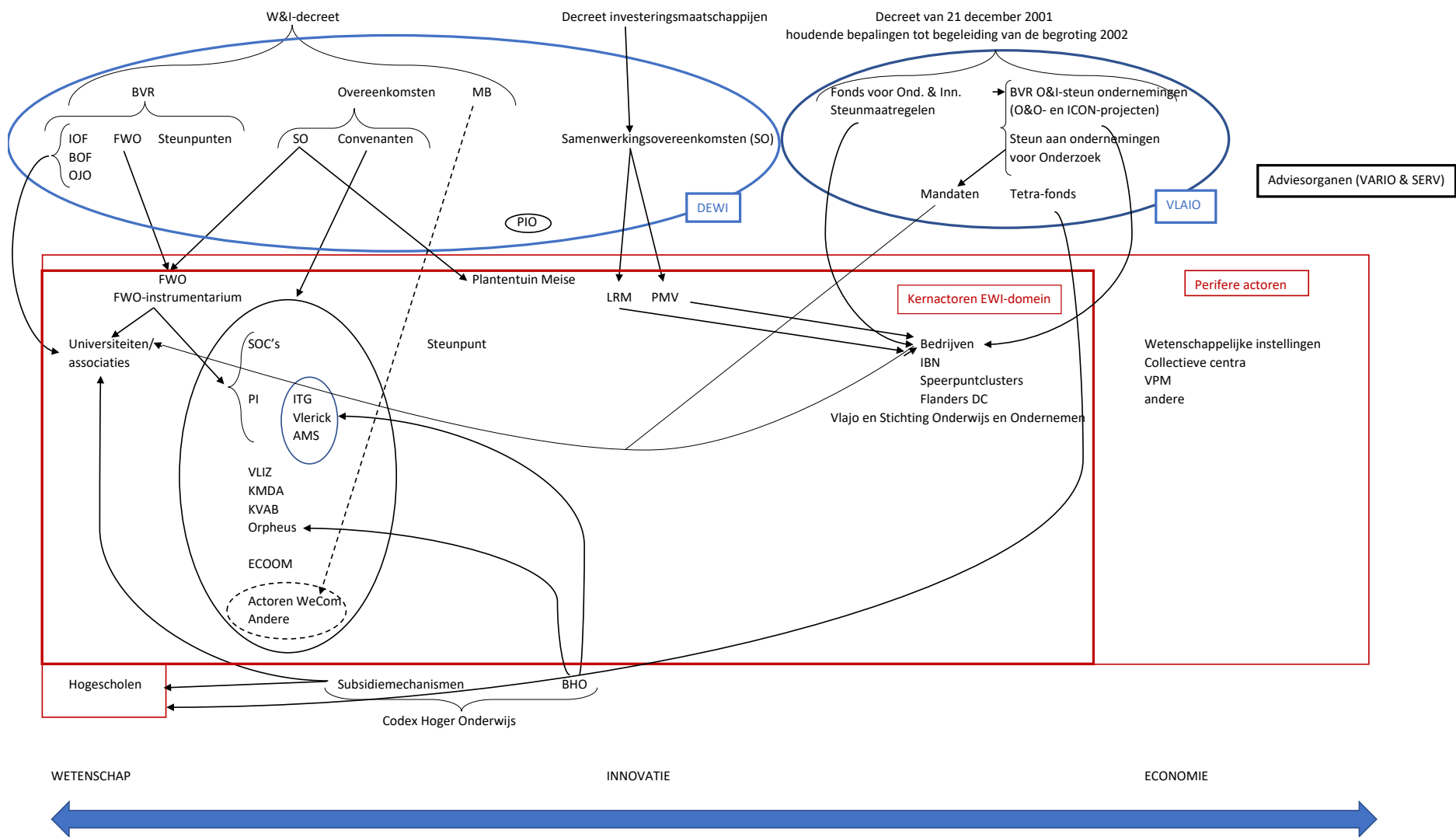
In Figuur 3 wordt een (beperkte) schets gegeven van het beleidsdomein EWI vanuit het oogpunt van hogervermelde regelgeving, met inbegrip van een aantal subsidie-instrumenten gerelateerd aan deze regelgeving en van een aantal belangrijke actoren in het beleidsdomein die via deze subsidie-instrumenten worden gefinancierd. In de figuur worden ook het Departement EWI en de agentschappen binnen het beleidsdomein weergegeven.

¹⁷ <https://codex.vlaanderen.be/PrintDocument.ashx?id=1030009&datum=&geannoteerd=false&print=false>

¹⁸ <https://codex.vlaanderen.be/PrintDocument.ashx?id=1031729&datum=&geannoteerd=false&print=false>

¹⁹ <https://codex.vlaanderen.be/PrintDocument.ashx?id=1026186&datum=&geannoteerd=false&print=false>

²⁰ <https://codex.vlaanderen.be/PrintDocument.ashx?id=1023887&datum=&geannoteerd=false&print=false>

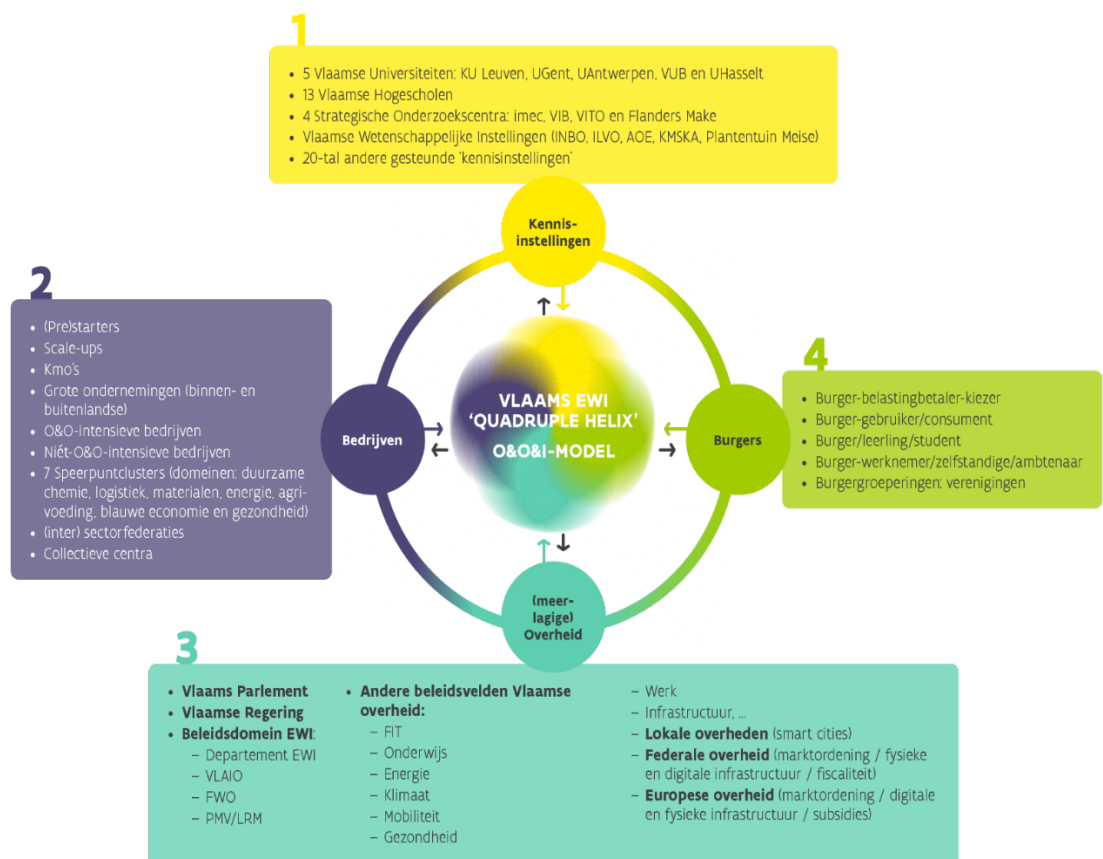

Figuur 3 - (Beperkte) schets van het beleidsdomein EWI op basis van de regelgeving

II.2.1.2.4 HET SYSTEEM BENADERD VANUIT DE ACTOREN DIE ERIN PARTICIPEREN

Op basis van het quadruple-helixmodel (zie Sectie II.2.1.2.2) en rekening houdend met het regelgevend kader (zie Sectie II.2.1.2.3), kunnen de belangrijkste actoren in het EWI-beleidsdomein weergegeven worden binnen dit model. (Figuur 4).

Al deze actoren hebben hun eigen missie, strategie en doelstellingen, al dienen deze – in relatie tot de middelen die vanuit het beleidsdomein aan deze actoren worden toegekend – in principe wel gekaderd te worden en/of te passen in het EWI-beleid. In de convenanten bijvoorbeeld die conform de regelgeving met bepaalde actoren worden afgesloten, worden de relevante (Vlaamse) beleidskaders expliciet vermeld als het “werkingskader” voor de actor in kwestie. Dit houdt dan ook in dat die actoren hun missie, strategie en doelstellingen voor wat betreft de middelen die ze vanuit het beleidsdomein EWI ontvangen, in dit werkingskader moeten inbedden. Bepaalde regelgeving in het EWI-beleidsdomein (bv. BOF-besluit en IOF-en-interfaceactiviteitenbesluit) voorziet wel in het opstellen van een strategisch (beleids)plan door de respectievelijke begunstigden, maar de minimale inhoudelijke elementen die deze plannen (conform de regelgeving) moeten bevatten, zijn eerder beperkt. Deze inhoudelijke elementen zijn afgeleid van de opeenvolgende beleidskaders en hun doelstellingen.

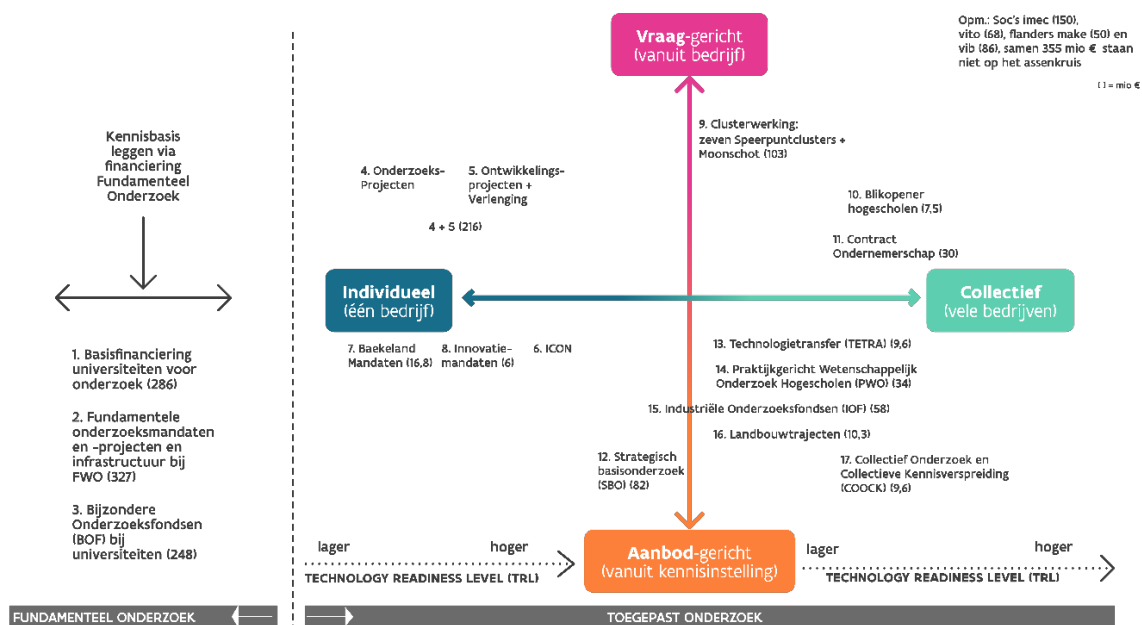
Figuur 4 – Overzicht (van een deel van de) actoren in het Vlaamse quadruple-helix-O&O&I-model in het beleidsdomein EWI²¹

²¹ De figuur is afkomstig uit de Speurgids 2023. Niet expliciet vermeld in deze figuur, zijn de vijf associaties in de Vlaamse Gemeenschap (elke associatie bestaat uit een universiteit in de Vlaamse Gemeenschap en een of meer hogescholen) en een aantal onderzoekscentra zoals het Waterbouwkundig Laboratorium.

II.2.1.2.5 HET SYSTEEM BENADERD VANUIT DE INSTRUMENTEN EN DE FINANCIERING

Zoals uit het regelgevend kader (zie Sectie II.2.1.2.3) blijkt, worden in het beleidsdomein EWI ook heel wat instrumenten ingezet, waaraan (overheids)financiering is verbonden. Er zijn zowel instrumenten voor de ondersteuning van onderzoek, ontwikkeling en innovatie, als voor economische activiteiten. Deze instrumenten worden hetzij beheerd door het Departement EWI, hetzij door een van de agentschappen (FWO en Agentschap Innoveren en Ondernemen (VLAIO)). Vanuit het oogpunt van de doelgroepen, richten de instrumenten en/of financieringskanalen die het FWO beheert, zich tot de onderzoekswereld, terwijl de instrumenten en/of financieringskanalen van VLAIO bedoeld zijn voor ondernemingen. Dit betekent echter niet dat deze instrumenten en/of financieringskanalen exclusief gericht zijn naar de vermelde doelgroepen, maar wel dat betreffende doelgroepen de primaire doelgroep zijn van de respectievelijke agentschappen. Bepaalde instrumenten en/of financieringskanalen zijn net gericht op het stimuleren van samenwerking tussen kennisinstellingen en bedrijven/ondernemingen en eventueel ook met andere actoren.

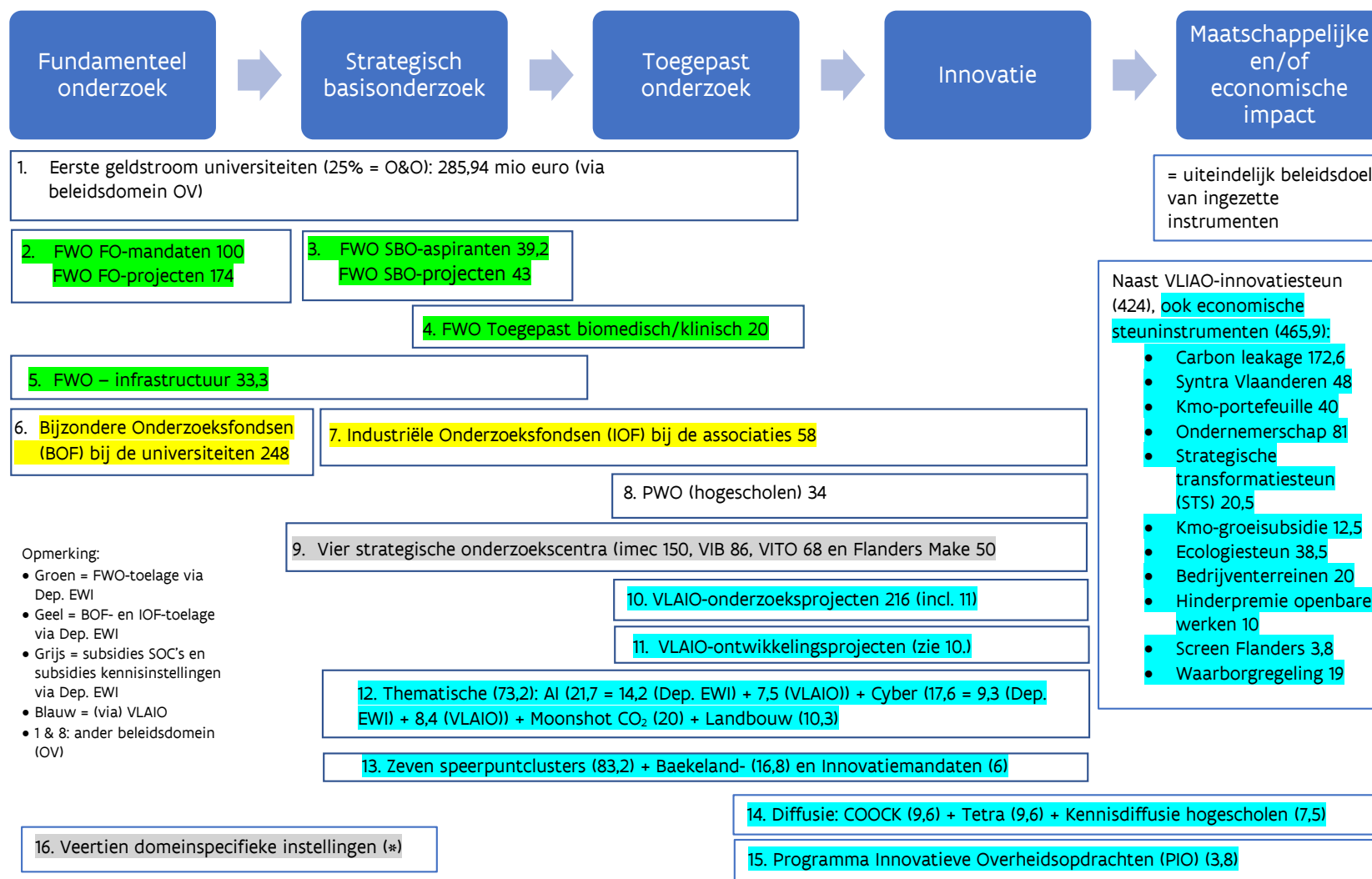
Figuur 5²² geeft een overzicht van de belangrijkste instrumenten en de overeenstemmende middelen voor 2023 in het O&O&I-landschap op een assenkruis, van aanbodgericht naar vraaggericht met expliciete vermelding van twee types van actoren uit het quadruple-helixmodel (nl. bedrijven en kennisinstellingen).

Figuur 5 - Overzicht van de belangrijkste instrumenten en budgetten 2023 in het O&O&I-landschap gesitueerd op een assenkruis; (1) = miljoen euro

Abstractie makend van eerder vermelde actoren uit het quadruple-helixmodel, kunnen deze instrumenten en budgetten (zij het wat anders gegroepeerd) ook geordend worden volgens "Technology Readiness Levels" (TRL) en weergegeven worden in een lineair model van fundamenteel onderzoek over strategisch en toegepast onderzoek naar innovatie met het oog op maatschappelijke en economische impact (zie Figuur 6). Dit laatste wordt hierbij beschouwd als het uiteindelijke doel van het ingezette instrumentarium, al is het ook van belang om duidelijk te maken welke impact gewenst of nuttig is met het oog op het bijdragen aan de opeenvolgende beleidskaders en hun doelstellingen.

²² Bron: Speurgids 2023 en middelen bij begrotingsopmaak (BO) 2023.

Figuur 6 - Belangrijkste instrumenten en budgetten 2023 in het O&O&I-landschap volgens TRL-niveau (getallen stellen bedragen voor in miljoen euro) – Bron voor de figuur is VBH 2021 en de bron voor de bedragen is de Speurgids 2023

De veertien domeinspecifieke instellingen vermeld in rubriek 16 van Figuur 6, vertegenwoordigen in 2023 een totaalbedrag van 53,3 miljoen euro²³ 24.

II.2.1.2.6 HET SYSTEEM BENADERD VANUIT BELEIDSTHEMA'S EN/OF -UITDAGINGEN

Het systeem kan ook benaderd worden vanuit een aantal belangrijke beleidsthema's en/of -uitdagingen. Deze beleidsthema's kunnen in principe afgeleid worden uit de opeenvolgende beleidskaders en hun doelstellingen (zie Deel III – Overzicht beleidskaders). Aangezien de systeemanalyse voornamelijk ex ante wordt opgezet, dienen de belangrijke beleidsthema's hoofdzakelijk vanuit die dimensie én vanuit een generieke invalshoek te worden afgeleid uit deze beleidskaders. Met de eerder vermelde “generieke invalshoek” wordt bedoeld dat het van belang is om die beleidsthema's af te leiden die in de nabije en iets verdere toekomst van belang zullen zijn en blijven en dit in eerste instantie in de Vlaamse context (de “bottom-up”-thema's), maar ook in de ruimere beleidscontext (de “top-down”-thema's). Deze top-down-thema's zijn thema's die een impact hebben op de Vlaamse context en dit ten gevolge afspraken, (nieuwe) regelgeving, urgentie, enz. die zich afspelen in de hogere beleidskaders en hun doelstellingen. Bij de uitvoering van de systeemanalyse dient rekening te worden gehouden met deze wisselwerking/afstemming tussen betreffende beleidsthema's.

De beleidsthema's en -uitdagingen die als belangrijk worden beschouwd, kunnen dienen als inhoudelijk kader waarin de systeemanalyse wordt uitgevoerd en aldus vormt dit kader een bijkomende afbakening van het systeem.

II.2.1.2.7 HET SYSTEEM BENADERD VANUIT DE KENNISWERKERS/ONDERZOEKERS

Kenniswerkers in het algemeen en onderzoekers in het bijzonder vormen een essentieel onderdeel van het systeem, maar zij zijn eerder impliciet opgenomen in het quadruple-helixmodel dat als basis voor het systeem wordt gehanteerd (cf. Sectie II.2.1.2.2). Dit neemt niet weg dat de systeemanalyse ook rekening moet houden met deze “menselijke” factor (zie ook Sectie II.2.2.1).

II.2.2 INHOUDELIJKE INVULLING VAN DE SYSTEEMANALYSE

II.2.2.1 DOELSTELLING EN AFBAKENING VAN DE SYSTEEMANALYSE

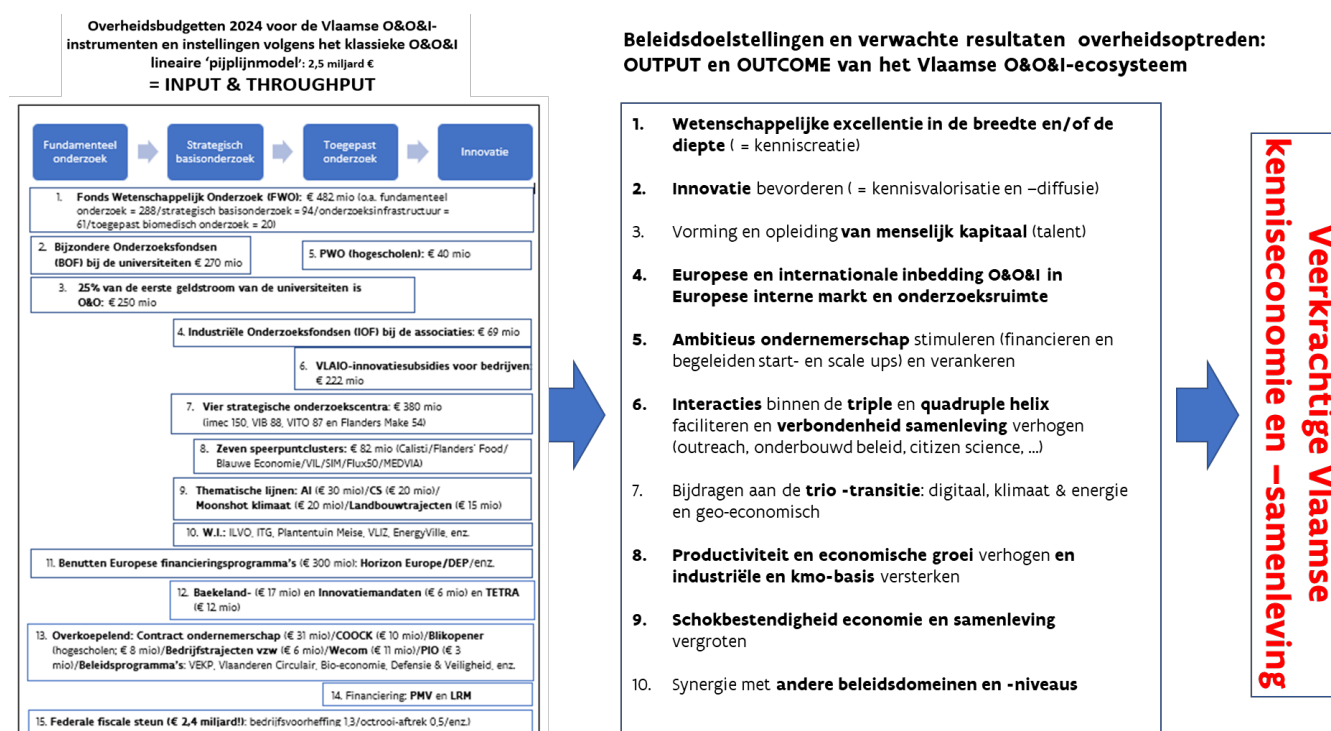
De doelstelling van de systeemanalyse werd al in grote lijnen weergegeven in Sectie II.2.1.1, echter zonder dat het kader voor de systeemanalyse al was geschetst. In ieder geval dient de (uit te voeren) systeemanalyse zich te situeren in de kaders die in kort bestek zijn toegelicht in Deel III, gestoeld te zijn op het uitgangspunt voor het systeem (zie Sectie II.2.1.2.2) en moet rekening houden met de verschillende benaderingswijzen ervan die in Secties II.2.1.2.3 tot en met II.2.1.2.7 werden toegelicht.

Dit brede kader wordt nog verder toegespitst in Figuur 7. Deze figuur is (deels) afgeleid van Figuur 6 en geeft aan de linkerkant hiervan een vereenvoudigde weergave waarbij de input en throughput in het systeem worden gevisualiseerd. De rechterkant van de figuur geeft (in kort bestek) de beleidsdoelstellingen en verwachte resultaten van het overheidsoptreden (m.a.w. de output en outcome van het Vlaamse

²³ Het betreft meer bepaald: Plantentuin Meise (24,01 miljoen euro), VLIZ (11,6 miljoen euro), ITG (5,54 miljoen euro), ECOOM (4,05 miljoen euro), Unesco Trust Fund (1,3 miljoen euro), KMDA (1,18 miljoen euro), UNU-CRIS (1 miljoen euro), Alamire Foundation (0,92 miljoen euro), Vlerick Business School (0,83 miljoen euro), Orpheus Instituut (0,76 miljoen euro), KVAB (1,17 miljoen euro), Antwerp Management School (0,43 miljoen euro), VARIO (0,31 miljoen euro) en het Steunpunt Circulaire Economie (0,2 miljoen euro).

²⁴ Het Kenniscentrum Data en Maatschappij wordt ook vanuit het Departement EWI betoelaagd via een convenant (0,75 miljoen euro) en bevindt zich binnen het flankerend beleid van het Vlaams Beleidsplan Artificiële Intelligentie dat in Figuur 6 onder rubriek 12 vermeld wordt.

O&O&I-ecosysteem) weer, wat uiteindelijk moet resulteren in een veerkrachtige Vlaamse kenniseconomie en samenleving.

Figuur 7 - Input in en throughput door het Vlaamse O&O&I-ecosysteem gerelateerd aan de beleidsdoelstellingen en de verwachte resultaten van het overheidsoptreden (binnen het Vlaamse O&O&I-ecosysteem)

Het geheel van Figuur 7 vormt dan ook de afbakening van het systeem dat in de verwachte systeemanalyse aan bod moet komen.

Volgende elementen dienen hierbij ook in aanmerking genomen te worden:

1. Het financieel kader heeft betrekking op de financiële middelen die de Vlaamse overheid (op het niveau van de Vlaamse Gemeenschap/het Vlaamse Gewest) ter beschikking stelt voor de beleidsvoering. De (externe) inkomstzijde van de actoren in het quadruple-helixmodel (zoals de 3de en 4de geldstroom van de universiteiten) wordt niet meegenomen in de systeemanalyse, tenzij voor wat betreft het (aantoonbaar) hefboomeffect van de financiële middelen die de Vlaamse overheid aan/in desbetreffende actoren heeft beschikbaar gesteld/geïnvesteed.
2. Per 1 januari 2024 worden de beleidsdomeinen EWI, Werk en Sociale Economie (WSE) en Landbouw en Visserij (LV) gefusioneerd tot het beleidsdomein Werk, Economie, Wetenschap, Innovatie, Landbouw en Sociale Economie (WEWILS)²⁵. Deze nieuwe context dient (ook) in rekening te worden gebracht bij de uitvoering van de systeemanalyse.
3. Het systeem kan tot slot niet losgekoppeld worden van de inzet van personeel om het systeem te bemensen. Specifiek zijn de “onderzoeker”, de omkadering die wordt geboden ten behoeve van het onderzoek en de onderzoeker en de loopbaanmogelijkheden/carrièrepaden van onderzoekers aspecten die deel uit moeten maken van de systeemanalyse.

²⁵ Zie de (definitieve) goedkeuring door de Vlaamse Regering d.d. 15.09.2023 van het besluit van de Vlaamse Regering dat de samenvoeging regelt van de beleidsdomeinen Economie, Wetenschap en Innovatie (EWI), Werk en Sociale Economie (WSE) en Landbouw en Visserij (LV) tot een nieuw beleidsdomein Werk, Economie, Wetenschap, Innovatie, Landbouw en Sociale Economie (WEWILS) met ingang van 1 januari 2024. (VR 2023.1509 DOC.1172-1 t/m 3).

Bovenstaande elementen vormen de krijtlijnen van de (uit te voeren) systeemanalyse. De onderscheiden benaderingswijzen ten aanzien van het afgebakende systeem (cf. supra) dienen ook gehanteerd te worden als (minimale) invalshoeken bij de uitvoering van de systeemanalyse.

II.2.2.2 ANALYSEDIMENSIES EN ANALYSECRITERIA VAN DE SYSTEEMANALYSE

Voor de uitvoering van de systeemanalyse worden volgende analysedimensies onderscheiden:

- Ex ante: zoals hoger al aangegeven, dient de systeemanalyse vooral bij te dragen tot de toekomstige beleidsontwikkeling, -vorming en uitvoeren met betrekking tot de beleidsvelden Economie, Wetenschappelijk Onderzoek, Innovatie en Wetenschapscommunicatie en is daarom bij uitstek toekomstgericht. Een degelijke ex-ante-analyse is echter niet mogelijk zonder eerst een (zij het beperkte) analyse van de huidige situatie uit te voeren en dit te laten uitmonden in een SWOT-analyse die als startpunt kan dienen voor een meer uitgewerkte analyse met diverse toekomstscenario's (bv. wenselijke, mogelijke, enz.) en dit zowel gericht op de korte, middellange en lange termijn en de hieraan telkens verbonden te verwachten (vormen van) impact.
- Systeemdimensie: het afgebakende systeem is zelf ingebed in opeenvolgende en evoluerende beleidskaders en hun doelstellingen, wat betekent dat de systeemanalyse ook een systeemdimensie moet omvatten.
- Thematisch: een aantal (beleids)thema's en/of uitdagingen zijn generiek en vergen een gerichte en omvattende aanpak. De thematische dimensie beoogt de identificatie van die thema's/uitdagingen en de toetsing van de systeemanalyse aan deze thema's/uitdagingen.

De analyse dient ook een aantal criteria in acht te nemen bij de uitvoering ervan. Deze criteria zijn minstens: validiteit, robuustheid, duurzaamheid, coherentie, consistentie, relevantie, efficiëntie en effectiviteit.

II.2.2.3 BEOOGDE RESULTATEN VAN DE SYSTEEMANALYSE

De systeemanalyse moet resulteren in (een rapportage bestaande uit) een aantal vaststellingen en conclusies, gevolgd door aanbevelingen, scenario's (met financiële implicaties) en bouwstenen die kunnen worden ingezet voor de beleidsvoorbereiding en -ontwikkeling met betrekking tot de beleidsvelden Economie, Wetenschappelijk Onderzoek, Innovatie en Wetenschapscommunicatie en dit op de korte, middellange en lange termijn. Tevens dient een inschatting te worden gemaakt van verwachte effecten en impact van de effectieve inzet van de aanbevelingen, scenario's en (combinaties) van bouwstenen ten behoeve van de beleidsvoering betreffende de vier genoemde beleidsvelden en dit over dezelfde termijnen (ex-ante-effect- en -impactbeoordeling).

II.2.2.4 ONDERZOEKSVRAGEN VOOR DE SYSTEEMANALYSE

De verwachte systeemanalyse beoogt de beantwoording van het geheel van de volgende lijst van onderzoeksvragen, ingedeeld in twee thema's. De thema's dienen vooral om de onderzoeksvragen enigszins te ordenen en houden geen prioritering in. Andere indelingen van de onderzoeksvragen zijn mogelijk en wellicht wenselijk om tegemoet te komen aan de doelstelling van de systeemanalyse en de beoogde resultaten ervan op te leveren.

Onderstaande lijst van onderzoeksvragen is onder meer gebaseerd op de problematieken die intern binnen het Departement EWI werden aangereikt en waarvan werd gevraagd om deze – zo goed als mogelijk – mee te nemen in de uit te voeren systeemanalyse. In onderstaande lijst zijn vooral de problematieken meegenomen die zich op een voldoende hoog aggregatieniveau bevinden.

1) Organisatie en financiering

- a) Hoe is het afgebakend systeem momenteel ingericht in termen van actoren, instrumenten, programma's, enz. en ten opzichte van de (beleids)doelstellingen en verwachte resultaten ervan?
 - i) Welke actoren, instrumenten, programma's, enz. dragen bij aan of kunnen bijdragen aan welke beleidsdoelstellingen en welke verwachte resultaten en waarom (niet)? (Mapping).
 - ii) In welke mate passen de (eigen) doelstellingen van de actoren in het afgebakende systeem? Waarom (niet)?
 - iii) In welke mate kan er binnen het afgebakende systeem overlap en/of synergie vastgesteld worden op het vlak van de invulling van doelstellingen, (beleids)thema's en verwachte resultaten? Welke zijn de belangrijkste overlappingsen en waarom?
 - iv) In welke mate kunnen er binnen het afgebakende systeem hiaten vastgesteld worden op het vlak van de invulling van doelstellingen, (beleids)thema's en verwachte resultaten? Welke zijn de belangrijkste hiaten en waarom?
- b) In welke mate is het huidige afgebakende systeem open of gesloten in termen van toegang tot financiering (voor organisaties en voor onderzoekers)?
 - i) Wat zijn de sterktes/zwaktes van en de bedreigingen/opportunities ten aanzien van het systeem in relatie tot de vastgestelde open-/geslotenheid?
 - ii) In welke mate dient de open-/geslotenheid van het systeem in de toekomst eventueel te evolueren, in welke zin en waarom?
 - iii) Wat zouden de effecten en de impact van deze evolutie zijn voor het systeem en de actoren, instrumenten, programma's, enz. ervan en dit op verschillende vlakken (organisatorisch, financieel, regelgevend, enz.) en bekeken op korte, middellange en lange termijn?
- c) De huidige regelgeving in het EWI-beleidsdomein voorziet zowel in de nominatim-financiering van actoren als in de financiering van instrumenten (bv. W&I-decreet) als in de financiering van (missiegerichte) (beleids)programma's (cf. clusterbeleid) of beleidskaders (cf. het beleidskader voor een industrieel klimaattransitieprogramma (cf. W&I-decreet)).
 - i) Hoe is de financiering momenteel verdeeld over de pijlers "kennisinstellingen" en "bedrijven" van het quadruple-helixmodel en hoe is deze financiering verdeeld over de (groepen van) actoren²⁶ die behoren tot elk van deze pijlers? Welke onderlinge verhoudingen van financiering kunnen vastgesteld worden en wat is het belang ervan?
 - ii) Welke verhouding valt momenteel vast te stellen tussen enerzijds de financiering van actoren en instrumenten en anderzijds de financiering van (missiegerichte) (beleids)programma's²⁷?
 - iii) In welke mate dienen deze verhoudingen in de toekomst eventueel te evolueren, in welke zin en waarom?
 - iv) Wat zouden de effecten en impact van deze evolutie zijn voor het systeem en de actoren, instrumenten, programma's, enz. ervan en dit op verschillende vlakken (organisatorisch, financieel, regelgevend, enz.) en bekeken op korte, middellange en lange termijn?
- d) Welke samenwerkingsverbanden en netwerken maken momenteel deel uit van het afgebakende systeem en dit in termen van doelstellingen, verwachte resultaten, thema's, onderscheiden invalshoeken, enz.?

²⁶ Binnen deze pijlers zijn verschillende indelingen mogelijk. Binnen de groep van actoren hoger onderwijs is de opdeling (universiteiten, hogescholen en andere instellingen voor hoger onderwijs) bijvoorbeeld van belang.

²⁷ Deze vraag heeft onder meer betrekking op de verhouding van de financiering van gericht en niet-gericht onderzoek of op de verhouding van competitieve en niet-competitieve financiering, maar gaat ruimer dan deze specifiek elementen.

2) Inhoudelijk

- a) Welke zijn de belangrijkste huidige en toekomstige uitdagingen voor Vlaanderen in het algemeen en voor haar beleidsmakers op het niveau van de Vlaamse Gemeenschap/het Vlaamse Gewest in het bijzonder²⁸ en waarom?
- b) In welke mate komt het afgebakend systeem momenteel tegemoet aan deze belangrijkste huidige en toekomstige uitdagingen (op korte, middellange en lange termijn)? Waarom (niet)?
 - i) In welke mate omvat het afgebakend systeem de expertise, kennis, valorisatie, infrastructuur, het innovatievermogen, enz. die hiervoor noodzakelijk zijn?
 - ii) Welke hiaten, overlappingsen, zwaartepunten enz. kunnen momenteel vastgesteld worden en op welke vlakken?
 - iii) In welke mate bevat het afgebakend systeem momenteel drempels (en op welke vlakken?) en/of facilitatoren (en op welke vlakken?) ten aanzien van deze belangrijkste huidige en toekomstige uitdagingen?
- c) Hoe kan het (Vlaamse) beleid (her)ingericht worden zodat het robuust, adequaat, consistent, coherent, effectief en efficiënt kan inspelen op de eerder geïdentificeerde huidige en toekomstige uitdagingen? Welke transities zijn hiervoor nodig en hoe dient het (Vlaams) beleid op systeemniveau vorm te krijgen?
 - i) Welke beleidsdoelstellingen op korte, middellange en lange termijn dienen hierbij richtinggevend te zijn en waarom (niet)?
 - ii) Welke instrumenten, actoren en programma's, kaders, enz. dienen hiertoe te worden ingezet, versterkt, ontwikkeld, geïntegreerd en/of eventueel afgebouwd en waarom (niet)? Hoe kan dit concreet ten uitvoer worden gelegd (bv. in termen van organisatie en financiering)?
 - iii) In welke mate moeten de vastgestelde hiaten, overlappingsen, zwaartepunten in expertise, kennis, valorisatie, infrastructuur, het innovatievermogen, enz. (cf. vraag 2b) ingevuld/geremedieerd/versterkt worden en waarom (niet)?
 - iv) In welke mate kunnen en moeten de vastgestelde drempels (cf. vraag 2b iii) weggewerkt en de vastgestelde facilitatoren versterkt worden en waarom (niet)?
 - v) Hoe dienen de (huidige) beschikbare middelen (o.m. in termen van kenniswerkers en financiële middelen) te worden ingezet ten behoeve van de vooropgestelde (her)inrichting van het (Vlaams) beleid?
 - vi) Hoe dienen deze middelen en de inzet ervan in de toekomst eventueel te evolueren, in welke zin en waarom, rekening houdend met de elementen vermeld onder de voorgaande punten?
 - vii) Welke samenwerkingsverbanden en/of netwerken zijn essentieel voor de vooropgestelde (her)inrichting van het (Vlaams) beleid en waarom (niet)?
 - viii) Hoe kan de vooropgestelde (her)inrichting van het (Vlaams) beleid opgevolgd worden en dit onder meer in termen van systeemindicatoren (overkoepelend) en specifieke indicatoren (verbonden aan een specifieke doelstelling, instrument, actor, programma, enz.)? Met andere woorden wat is de grootste gemene deler wat de opvolging betreft en welke aanvullende opvolging (bv. per actor/instrument/programma) is noodzakelijk en waarom (niet)?
 - ix) Welke vormen van impact en op welke vlakken kan/zal de vooropgestelde (her)inrichting van het (Vlaams) beleid opleveren en dit op korte, middellange en lange termijn? Wat zijn de

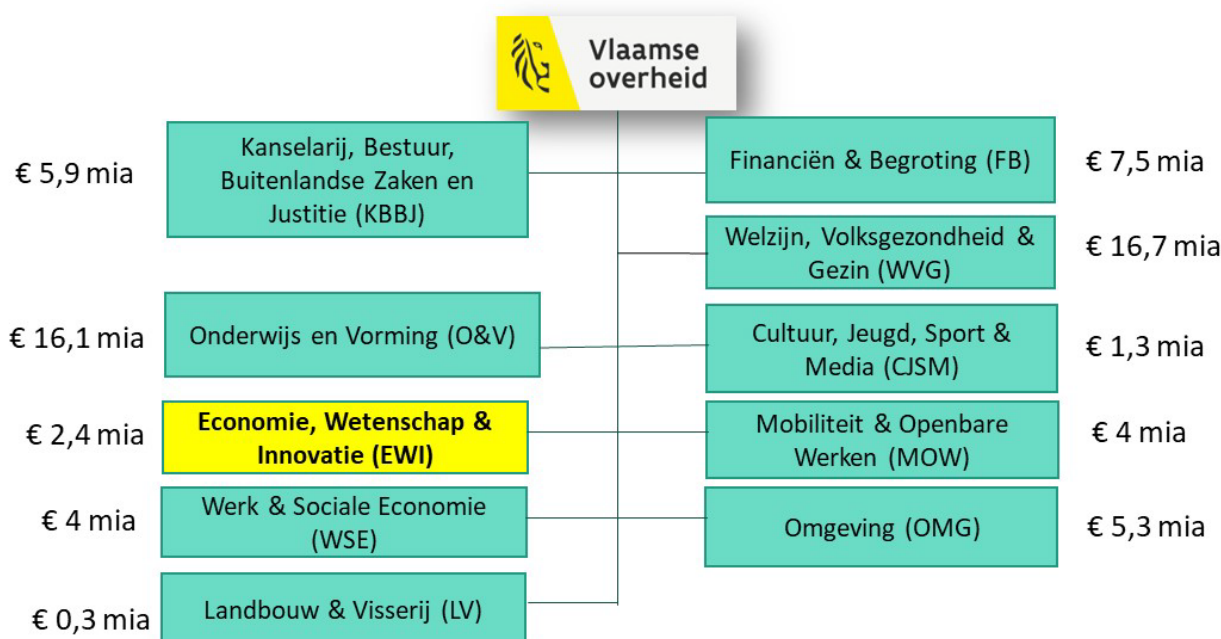
²⁸ Noteer dat in het kader van de Vlaamse Brede Heroverweging (VBH) die in 2021 werd uitgevoerd, reeds een aantal uitdagingen voor de beleidsvelden Economie, Wetenschappelijk Onderzoek, Innovatie en Wetenschapscommunicatie werden geïdentificeerd.

eventuele (wenselijke/niet-wenselijke) gevolgen van deze vormen van impact en hoe kan toegewerkt worden naar de wenselijke gevolgen?

II.2.3 INHOUDELIJKE INVULLING VAN DE UITGAVENTOETSING “VLAAMS BELEID INZAKE PRODUCTIVITEIT”

Binnen de Vlaamse begroting 2024 – goed voor € 64 miljard aan vastleggingskredieten – worden middelen ingezet, binnen de diverse beleidsdomeinen, die allemaal direct of indirect bijdragen aan de Vlaamse productiviteitsontwikkeling. Naast de € 2,4 miljard binnen het beleidsdomein EWI – voorwerp van de systeemanalyse O&O&I – geeft de Vlaamse overheid dus nog € 61,6 miljard uit.

Figuur 8 geeft een overzicht van het geheel van deze middelen verdeeld over de beleidsdomeinen (indeling van 20 december 2023).

Figuur 8 - Middelen Vlaamse begroting 2024 verdeeld over de beleidsdomeinen

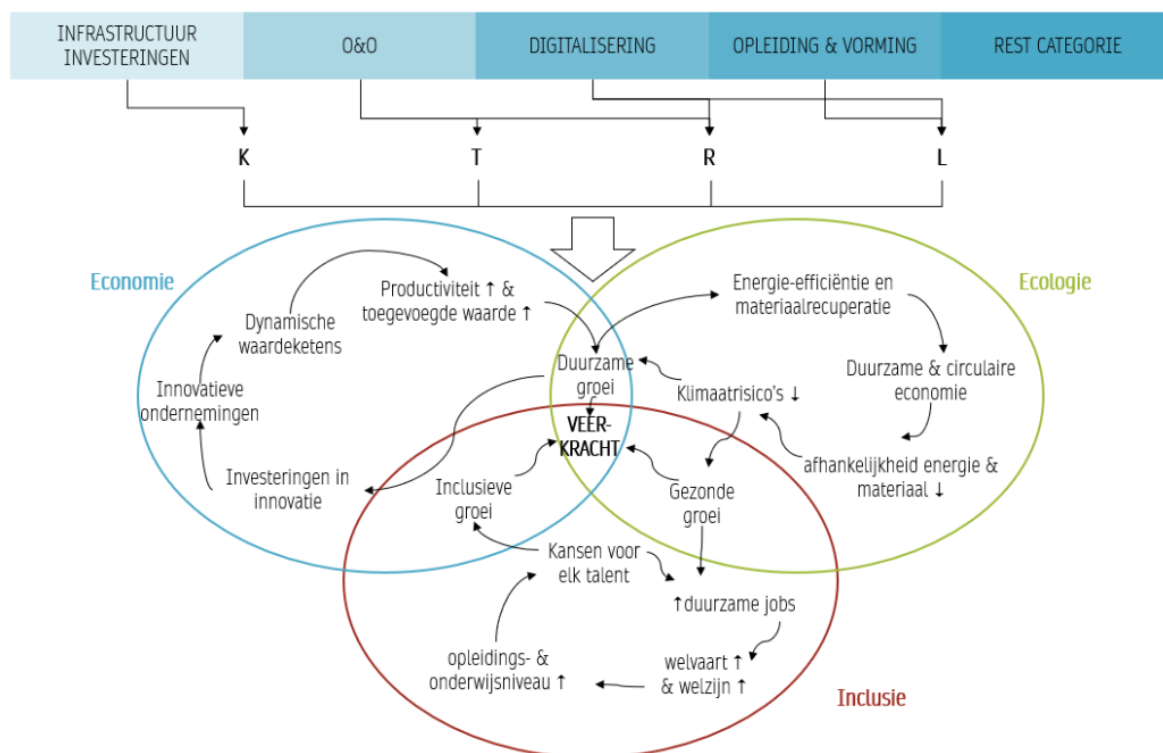
De vraag dringt zich op op welke wijze deze uitgavenstromen de Vlaamse productiviteitsontwikkeling beïnvloeden?

In het kader van eerdere analyses met betrekking tot het Vlaams relanceplan Vlaamse Veerkracht werd in 2023 een studie opgeleverd onder de titel “Vlaamse Veerkracht. Deelstudie productiviteit²⁹.” Als onderdeel van deze studie werd een literatuurstudie uitgevoerd waaruit een KLTR-analysekader m.b.t. productiviteitsverhogende investeringen werd gedistilleerd, waarbij KLTR staat voor:

- investeringen in transport-, energie- en digitale infrastructuur (K),
- investeringen in opleiding en vorming (L),
- investeringen in O&O en innovatie (T),
- investeringen in hulpbronnefficiëntie (R).

²⁹ <https://www.vlaanderen.be/publicaties/vlaamse-veerkracht-deelstudie-productiviteit>

Het KLTR-kader werd schematisch uitgewerkt zoals weergegeven in Figuur 9.

Figuur 9 - KLTR-kader

De uitgaventoetsing 'Vlaams beleid i.k.v. productiviteit' dient dit kader bij voorkeur verder uit te werken (of een soortgelijk kader op te stellen) en dient de uitgavenstromen binnen de Vlaamse begroting 2024 in kaart te brengen die relevant zijn voor de Vlaamse productiviteitsontwikkeling en tevens te onderscheiden zijn van andere uitgavenstromen binnen de Vlaamse begroting. Deze uitgavenstromen dienen niet enkel in kaart te worden gebracht, er dient tevens geanalyseerd te worden welke hun onderlinge samenhang en relatief gewicht is. De vraag stelt zich of de ene uitgave een grotere bijdrage levert aan de productiviteit van de Vlaamse economie in vergelijking met andere uitgaven?

Verder dient geanalyseerd te worden of deze uitgavenstromen en hun huidige samenhang effectief en efficiënt zijn om de huidige en toekomstige productiviteitsuitdaging aan te gaan. Indien ja, dan dient geanalyseerd te worden hoe dit aangehouden kan worden in het licht van nieuwe uitdagingen, waaronder mogelijk besparingen in een volgende legislatuur teneinde de overheidsfinanciën op een duurzaam pad te houden/brengen. Indien het antwoord op de efficiëntie- en effectiviteitsvraag negatief is, dan dient geanalyseerd te worden hoe dit in de toekomst geremedieerd kan worden.

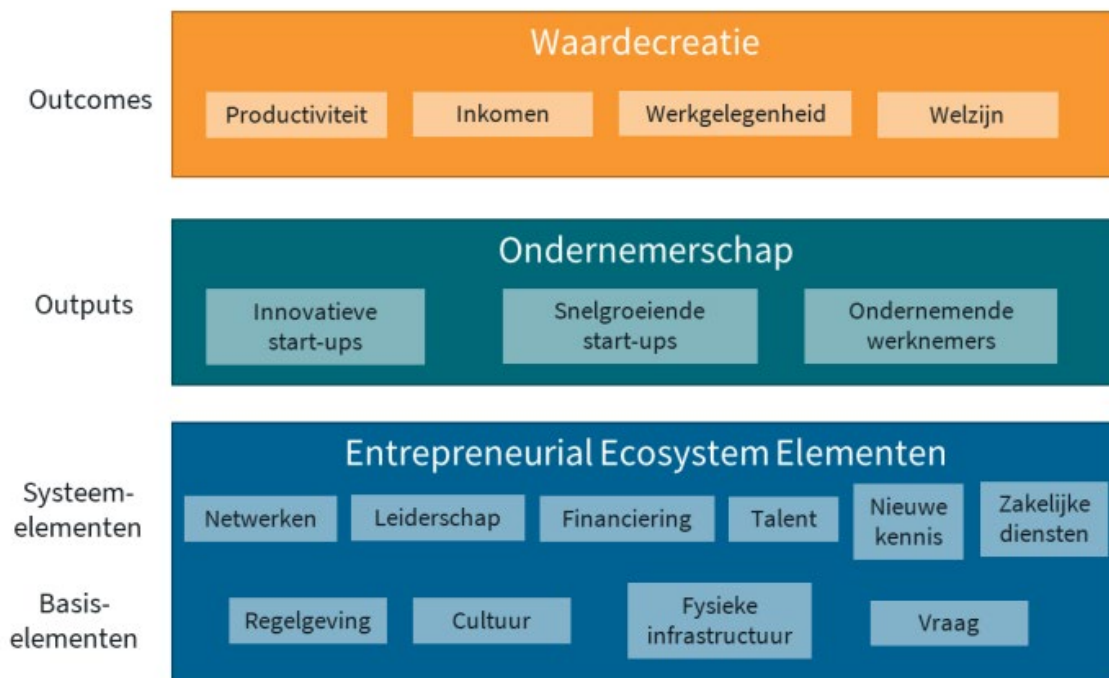
Het tweede deel van de opdracht verbreedt dus de blik naar andere dan enkel O&O&I-overheidsuitgaven.

Een tweede inspiratiebron voor het verband tussen de O&O&I-systeemanalyse en het Vlaams beleid voor productiviteit kan gevonden worden in de "entrepreneurial ecosysteembenadering" zoals onder meer ontwikkeld door prof. Eric Stam van de Universiteit van Utrecht³⁰. Binnen deze ecosysteembenadering is de economie **een dynamisch netwerk van actoren en factoren**, waarin **ondernemerschap** het proces is waarbinnen individuen kansen identificeren en realiseren om nieuwe waarde te genereren. Het concept "ecosysteem" benadrukt **de onderlinge afhankelijkheid van de actoren** en focust op de rol van de context

³⁰ <https://www.birch.nl/wp-content/uploads/2023/06/EE-Index-2023-Rapport-1.0-16-juni-2023.pdf>

om ondernemerschap mogelijk te maken. Ondernemerschap komt voort uit het ecosysteem én ondernemers zijn sleutelpersonen binnen het ecosysteem. Ondernemers hebben binnen het ecosysteem te maken met (vaak lokale) middelen en actoren, die de kans op productief ondernemerschap versterken.

Figuur 10 geeft een schematische weergave van alle relevante variabelen in een ecosysteem voor ondernemerschap.

Figuur 10 - Schematische weergaven van alle relevante variabelen in een ecosysteem voor ondernemerschap

Ecosystemen voor ondernemerschap zijn opgebouwd uit een **verzameling randvoorwaarden** en **systeemelementen**.

De randvoorwaarden (basiselementen) zijn: **sociale condities** (formele instituties en cultuur), **fysieke condities** en **marktvraag**. Deze elementen beïnvloeden sociale interactie.

De systeemelementen zoals weergegeven in Figuur 10 zijn het hart van het ecosysteem. De aanwezigheid en interactie tussen deze elementen zijn cruciaal voor het succes van het ecosysteem. Gedegen **netwerken** zorgen voor verspreiding van **kennis, arbeid en kapitaal**. **Leiderschap** geeft richting aan het ecosysteem. De **toegang tot financiering** is cruciaal voor het ontstaan van innovatieve projecten van middellange duur. Daarnaast is de aanwezigheid van voldoende (goed opgeleid) talent belangrijk voor het succes van het ecosysteem. Ook de **beschikbaarheid van kennis**, bijvoorbeeld in de vorm van (publieke) R&D, is van belang. Tot slot maken **intermediaire diensten** het mede mogelijk voor bedrijven om zich te focussen op hun ondernemerschap. Als de tien elementen van een entrepreneurial ecosysteem goed op elkaar aansluiten, stimuleert dit productief ondernemerschap: ondernemerschap dat meerwaarde genereert voor de economie en samenleving als geheel. Deze analyse zou ook naar Vlaanderen kunnen vertaald worden.

Een derde inspiratiebron voor het verband tussen de O&O&I-systeemanalyse en het Vlaams beleid voor productiviteit kan gevonden worden in het rapport “**Durf te leren, ga door met meten**. Op zoek naar kaders en methoden voor de evaluatie van systeem en transitiebeleid” in oktober 2022 door Bas ter Weel

aangeboden aan het ministerie van Economische Zaken en Klimaat in Nederland³¹. Het woord vooraf situeert het rapport.

*De essentie van hetgeen later als de **Theeuwes-aanpak** ingeburgerd is geraakt, is dat in beleidsevaluaties gecontroleerd wordt voor selectiviteit en exogene invloeden door econometrische methoden toe te passen waarbij gebruik wordt gemaakt van controlegroepen. Uiteindelijk gaat het er bij beleidsevaluaties om **empirisch inzichtelijk te maken wat de omvang en aard van de effecten zijn van een beleidsinterventie en of die er ook zouden zijn geweest zonder overheidsbemoeienis en de inzet van belastinggeld**. De Theeuwes-aanpak maakt het mogelijk om dit inzichtelijk te maken. (...) De Theeuwes-aanpak heeft de evaluatiepraktijk aanzienlijk vooruit geholpen, maar de aanpak is **niet voor alle beleidsinterventies toepasbaar. Vooral waar het gaat om systeem- en transitiebeleid, gericht op bijvoorbeeld verduurzaming en digitalisering**, is de aanpak niet altijd even goed toepasbaar. De redenen zijn onder meer dat er **niet altijd sprake is van één instrument** met een helder omschreven doel dat kan worden geëvalueerd, de beschikbaarheid van data over input, output en outcome beperkt zijn en **conclusies over doeltreffendheid en doelmatigheid op de wat kortere termijn vaak moeilijk te trekken zijn**. Er is daarom behoefte aan andere en nieuwe evaluatiemethoden, die naast de Theeuwes-aanpak kunnen worden ingezet voor de evaluatie van systeem- en transitiebeleid.*

We verwijzen naar het rapport waarin die nieuwe evaluatiemethoden worden toegelicht. Het staat indieners uiteraard vrij andere kaders aan te reiken in hun offertevoorstel.

³¹ <https://www.seo.nl/publicaties/durf-te-leren-ga-door-met-meten/>

II.3 PROCESMATIGE ASPECTEN BETREFFENDE DE UITVOERING VAN DE OPDRACHT

In wat volgt worden een aantal procesmatige aspecten van de opdracht beschreven die van belang zijn bij de uitvoering van de opdracht en waarmee de inschrijver/opdrachtnemer rekening moet houden bij het opstellen van zijn offertevoorstel/de uitvoering van de opdracht.

II.3.1 BEGELEIDING VAN DE OPDRACHT

II.3.1.1 STUURGROEP

De opdracht zal begeleid worden door een stuurgroep waarin minimaal vertegenwoordigers van het Departement EWI (onder meer van de evaluatiecel gesitueerd binnen de afdeling Strategie en Coördinatie en een aantal inhoudelijk dossierbehandelaars van het departement) en van VLAIO zijn opgenomen.

De opdrachtnemer wordt uitgenodigd om deel te nemen aan de stuurgroepvergaderingen en om toelichtingen te verstrekken aan de stuurgroep over zijn specifieke opdracht, maar maakt geen deel uit van de stuurgroep.

De stuurgroep is het orgaan dat bevoegd is voor toezicht op en begeleiding van de opdracht. De werking ervan is neergelegd in een huishoudelijk reglement. De stuurgroep waakt over het correcte verloop van het uitvoeringsproces en kan dit zo nodig bijsturen. De rapportering vindt plaats aan de leden van de stuurgroep, die de kwaliteit van het geleverde werk bewaakt. Verder ziet de stuurgroep erop toe dat de opdrachtnemer de opdracht uitvoert in overeenstemming met de bepalingen van het opdrachtbestek en dat de uitvoering van de opdracht tegemoet komt aan de doelstellingen ervan en leidt tot de vooropgestelde resultaten.

De stuurgroep is ook het orgaan dat interviewlijsten, tussentijdse resultaten, rapporten en andere stukken, voorstellen en/of andere op te leveren resultaten valideert. Onder meer de door de opdrachtnemer op te leveren (ontwerpen van) eindrapportering en van technische oplossingen moeten door de stuurgroep worden gevalideerd en maken het voorwerp uit van een keuring. Enkel de stuurgroep is bevoegd om (tussentijdse) resultaten, voorstellen, rapporteringen, enz. te valideren.

De eerste stuurgroepvergadering zal wellicht in de eerste helft van maart 2024 plaatsvinden.

De opdrachtnemer zal zijn opdracht in nauwe samenwerking met de stuurgroep en met de aanbestedende overheid dienen uit te voeren.

II.3.1.2 OPERATIONELE WERKGROEP

Voor de dagelijkse opvolging van de werkzaamheden en -opdracht is een operationele werkgroep ingesteld. Deze bestaat uit de dossierbehandelaar voor de opdracht en de overige leden van de evaluatiecel van het Departement EWI. De stuurgroepvergaderingen worden voorbereid door en in samenwerking met deze operationele werkgroep.

Alle contacten met zowel de stuurgroep als de operationele werkgroep verlopen via de dossierbehandelaar voor deze opdracht (cf. Deel I.1), die ook fungeert als eerste aanspreekpunt t.a.v. de opdrachtnemer.

II.3.2 IN TE ZETTEN EXPERTISE BIJ DE UITVOERING VAN DE OPDRACHT

II.3.2.1 IN TE ZETTEN EXPERTISE VOOR DE UITVOERING VAN DE OPDRACHT EN WIJZE VAN AANSTELLING

Voor de uitvoering van deze opdracht wordt een beroep gedaan worden op zowel een externe consultant als op een panel van (internationale) experts. Beiden voeren onafhankelijk hun eigen (deel)opdrachten uit,

maar beide processen interageren ook. Inderdaad, het panel dient voor zijn opdracht te kunnen steunen op voorbereidend werk en tussentijdse resultaten of vaststellingen van de consultant, terwijl de consultant voor het opstellen van zijn eindrapportering rekening moet houden met de inzichten, vaststellingen, conclusies en aanbevelingen van het panel.

II.3.2.2 EXTERNE CONSULTANT

De aanstelling van deze externe consultant zal gebeuren via de aanbesteding van onderhavige overheidsopdracht. De consultant zal deze opdracht uitvoeren conform de bepalingen van Deel II in het algemeen en de inhoudelijke omschrijving van de opdracht (cf. Deel II.2) in het bijzonder en dit rekening houdend met de doelstellingen en beoogde resultaten van de opdracht die aldaar werden uiteengezet.

Van de consultant wordt verwacht dat hij de opdrachtoomschrijving vertaalt in een eigen concrete en samenhangende aanpak en dit rekening houdend met de onderscheiden elementen van de opdracht (cf. Deel II.2). In zijn werkplan voor uitvoering dient de consultant methodologieën³² aan te wenden die tegemoetkomen aan de doelstellingen van de opdracht en leiden tot de beoogde resultaten ervan. Verder zal de consultant bij de uitvoering van de opdracht een beroep moeten doen op verschillende vormen van expertise en diverse stakeholders moeten raadplegen om de opdracht tot een goed einde te kunnen brengen.

De consultant zal zijn opdracht uitvoeren in samenwerking met een samen te stellen panel van (internationale) experts en gebruik maken van de bevindingen van het panel bij het opstellen van zijn eindrapportering. Het rapport dat het panel zal opstellen, zal met andere woorden aangewend worden in de finale rapportering van de consultant betreffende deze opdracht en moet ook integraal als bijlage bij deze eindrapportering gevoegd worden.

De consultant is de eindverantwoordelijke voor de uitvoering van de opdracht en moet in die zin alle onderdelen van de opdracht op zich nemen (cf. Deel II.2), maar zal ook moeten steunen op de inzichten, conclusies en aanbevelingen van het in te zetten panel van (internationale) experts. De inschrijver/opdrachtnemer zal in zijn voorstel moeten verduidelijken voor welke onderdelen van de opdracht hij het panel van (internationale) experts wenst in te zetten en waarom en hoe de inzet van het panel vormgegeven zal worden (cf. Sectie II.3.3). De consultant moet in het kader van deze opdracht ook instaan voor de ondersteuning en begeleiding van het panel van (internationale) experts en op basis van zijn eigen analyses en bevindingen een programma en opdracht (incl. onderzoeksonderwerpen en/of -vragen) voor het panel voorstellen en uitwerken.

Van de consultant wordt ook verwacht dat hij minstens de bronnen zal aanwenden die ter beschikking staan van deze opdracht (cf. Deel II.4).

II.3.2.3 PANEL VAN (INTERNATIONALE) EXPERTS

In het kader van deze opdracht wordt voorzien in de inzet van een (high level) panel van (internationale) experts. Voor panel van (internationale) experts worden een zestal experts beoogd die vertrouwd zijn met de beleidsvelden en ervaring hebben op het vlak van advisering (van overheden) met het oog op beleidsvoorbereiding en -ontwikkeling.

Deze experts zullen – in principe – een bezoek aan Vlaanderen (in Brussel) brengen. Praktisch gezien zal het panel van (internationale) experts een tweetal dagen worden ingezet en worden er panelsessies georganiseerd waarin minstens de (Vlaamse) beleidsmakers (in de ruime zin) en andere stakeholders gehoord worden. **Het plaatsbezoek door het panel wordt voorzien eind mei-begin juni 2024.**

Het panel zal zijn eigen werkzaamheden onafhankelijk uitvoeren, maar zal hierbij worden ondersteund en begeleid door de opdrachtnemer die ter voorbereiding van het plaatsbezoek van het panel de opdracht van

³² Minstens de methodologieën vermeld in Sectie III.3.3.1.

het panel verder concretiseert. Verwacht wordt dat de opdrachtnemer op basis van zijn analyse en bevindingen een opdracht en een concrete set van onderzoeksvragen/-thema's evenals een programma voor het panel uitwerkt. Het panel van (internationale) experts zal zich met andere woorden bij de uitvoering van zijn eigen opdracht onder meer baseren op de voorbereidende werkzaamheden van de consultant, maar zal ook andere bronnen kunnen raadplegen³³.

Het panel van internationale experten zal een eigen rapport opleveren en zo snel mogelijk na het vervullen van haar werkzaamheden (in principe uiterlijk na een week) aan de opdrachtnemer en aan de aanbestedende overheid bezorgen. Dit expertenrapport dient als bijlage toegevoegd te worden aan de uiteindelijke eindrapportering én dient verwerkt te worden in de definitieve eindrapportering van de opdrachtnemer.

De samenstelling van het panel van (internationale) experts zal gebeuren op basis van suggesties van vertegenwoordigers van het beleidsdomein EWI en van de externe consultant die voor de uitvoering van de opdracht wordt ingezet³⁴. De samenstelling van het panel van (internationale) experts moet gevalideerd worden door de stuurgroep die de opdracht begeleidt (zie ook Sectie II.3.1.1) en de evaluatiecel van het Departement EWI staat in voor het aanstellen van het panel.

De kosten voor de inzet van het panel van (internationale) experts zullen worden gedragen door de aanbestedende overheid. De aanbestedende overheid zal ook instaan voor het contacteren van de experts en – indien van toepassing – voor de praktische organisatie van hun verblijf. Met elk van de experts zal een “no conflict of interest and non disclosure agreement” worden afgesloten.

II.3.3 METHODOLOGIEËN

Voor de uitvoering van de opdracht, dienen methodologieën te worden ingezet die toegespitst zijn op de specificiteiten van de opdracht

Behalve methodologieën die minstens aan bod moeten komen (zie Sectie II.3.3.1 hierna), wordt van de inschrijver/opdrachtnemer ook verwacht dat hij een aantal methodologieën voorstelt om in te zetten/die hij zal inzetten met het oog op het realiseren van de doelstellingen van de opdracht en het bekomen van de beoogde resultaten ervan en dit expliciet rekening houdend met de onderscheiden analysedimensies.

II.3.3.1 MINIMAAL IN TE ZETTEN METHODOLOGIEËN

De methodologieën die de consultant voor de uitvoering van de systeemanalyse en uitgaventoetsing minstens moet inzetten, zijn de volgende:

1. Deskstudie waarbij minstens de bronnen vermeld in Deel II.4 bestudeerd moeten worden
2. Interviews met diverse actoren uit het triple-helixmodel
3. Focusgroepen met diverse actoren uit het triple-helixmodel
4. Beleidssessies met diverse actoren uit het triple-helixmodel
5. Interactie tussen het panel van experts en diverse actoren uit het triple-helixmodel, met bijzondere aandacht voor (alle geledingen van) de doelgroep “kenniswerkers/onderzoekers”
6. Specifieke methodologieën gericht op de vierde pijler van het quadruple-helixmodel

De inzet van deze en andere methodologieën maakt het voorwerp uit van het voorstel dat de inschrijvers indienen in het kader van de aanbesteding van hogervermelde overheidsopdracht.

³³ Voor zover beschikbaar in het Engels.

³⁴ Bij de samenstelling van het panel dient behalve een evenwicht in expertise ook een genderevenwicht en een geografisch evenwicht te worden nagestreefd.

II.3.3.2 METHODOLOGISCHE INVULLING DOOR DE OPDRACHTNEMER

Gelet op de methodologieën die minstens moeten worden ingezet (cf. supra), zal de opdrachtnemer zijn eigen werkzaamheden hierop moeten afstemmen, maar ook deze van het panel van (internationale) experts. Van de inschrijver wordt dan ook verwacht dat hij in zijn voorstel duidelijk aangeeft hoe hij hogervermelde methodologieën verder zal uitwerken en inzetten, maar ook – en dit waar relevant – hoe hij het panel gericht zal inzetten en de werkzaamheden van het panel van (internationale) experts zal voorbereiden, ondersteunen en begeleiden.

De opdrachtnemer zal zijn eigenlijke opdracht dan ook moeten uitvoeren rekening houdend met zowel wat van hem wordt verwacht, als met de doelstellingen en verwachte resultaten en onderscheiden dimensies van de opdracht (zie Deel II.2) en zal dit alles moeten doen in samenwerking met het samen te stellen panel van (internationale) experts (zie ook Sectie II.3.2.3).

Van de opdrachtnemer wordt in dit kader dan ook verwacht dat hij de opdracht zoals omschreven in Deel II.2 op basis van eigen expertise/inzichten:

- vertaalt naar een onderzoekskader en een samenhangende aanpak die samen kunnen worden aangewend om de verwachte resultaten te bekomen én
- vertaalt in een combinatie van aan te wenden methodologieën (incl. minstens deze vermeld onder Sectie II.3.3.1 hierboven) met het oog op het bekomen van een optimaal resultaat.

De inschrijver/opdrachtnemer zal voor de uitvoering van de opdracht dan ook een werkplan moeten uitwerken dat duidelijk aangeeft hoe hij het geheel en de onderscheiden delen van de opdracht percipieert en hoe hij zijn eigen team, het panel van (internationale) experts en de onderscheiden methodologieën zal inzetten om de opdracht tot een goed einde te brengen.

Indien de inschrijver/opdrachtnemer in zijn voorstel van werkplan op artificiële intelligentie gebaseerde tools of applicaties wenst te gebruiken als onderdeel van de aan te wenden methodologieën, dan dient de inschrijver/opdrachtnemer duidelijk aan te geven welke tools of applicaties het betreft en voor welke onderscheiden opdrachtdelen deze zullen worden ingezet, evenals waarom en hoe dat zal gebeuren. Verder dient de inschrijver/opdrachtnemer ook aan te geven hoe hij erover zal waken dat de voorgestelde tools of applicaties kwaliteitsvolle en correcte resultaten zullen opleveren.

De voorbereiding van de opdracht van het panel (bv. onder de vorm van onderzoeksvragen), evenals de eigenlijke opdrachttuitvoering door het panel en de ondersteuning en begeleiding die t.a.v. van het panel kunnen worden verwacht, dienen in dit werkplan te worden verduidelijkt. Hierbij dienen de rollen en verantwoordelijkheden van zowel de inschrijver/opdrachtnemer als het panel duidelijk te worden gedefinieerd. In ieder geval wordt van de inschrijver/opdrachtnemer verwacht dat hij instaat voor het opstellen van een (Engelstalige) tussentijdse analyse ten behoeve van het panel, maar ook voor de consolidatie van de eindrapportering ter zake en dit o.m. gebaseerd op de opdrachttuitvoering door het panel (cf. Sectie II.3.2.3).

II.3.4 VERWACHTINGEN TEN AANZIEN VAN DE OFFERTE/DE VOORGESTELDE AANPAK

Van de opdrachtnemer wordt verwacht dat hij bij de uitvoering van de opdracht rekening houdt met de elementen zoals omschreven in Delen II.1 en II.2 van dit opdrachtbestek.

Op basis van voorgaande kan gesteld worden dat de inschrijver in zijn offertevoorstel met betrekking tot de opdracht o.m. duidelijk zal moeten maken³⁵:

- Welke zijn visie is op zowel het geheel van de opdracht als op de specifieke elementen ervan en hoe hij denkt tegemoet te komen aan de beoogde doelstellingen van de opdracht en de verwachte resultaten ervan zal opleveren.
- Hoe hij de onderscheiden opdrachtdelen/-luiken en de daarin verwachte analyses en beoordelingen zal aanpakken en omzetten in een eigen aanpak voor de uitvoering van de opdracht. Bijzondere aandacht dient hierbij te worden besteed aan de methodologieën die hiervoor zullen worden ingezet, telkens met een verantwoording voor de gemaakte voorstellen.

In het bijzonder dient de inschrijver in zijn offertevoorstel aan te geven:

- Voor welke onderdelen van de opdracht hij het panel van (internationale) experts zal inschakelen en waarom. Hierbij wordt ook verwacht dat de inschrijver duidelijk aangeeft welke opdrachtdelen hij zelf zal uitvoeren en hoe de wisselwerking en taakverdeling tussen hemzelf en het panel vorm zal worden gegeven, met het oog op het bekomen van een maximaal resultaat.
 - Hoe hij de werkzaamheden van zowel zichzelf als van het panel zal organiseren om een zo goed mogelijk resultaat te bekomen. Bijzondere aandacht dient hierbij te worden besteed aan de mogelijke meerwaarde die een weloverwogen keuze betreffende zowel de aanwending als de samenstelling van het panel kan betekenen voor de opdracht.
 - Hoe hij het panel zal inzetten, ondersteunen en begeleiden tijdens de uitvoering van de opdracht.
 - Welke experts hij aanbeveelt en waarom.
 - Hoe hij de werkzaamheden van het panel zal organiseren rekening houdend met de analysedimensies in het algemeen, maar zeer specifiek wat betreft de nadruk op de ex-antedimensie.
- Hoe hij het geheel van de opdracht en de onderscheiden opdrachtdelen zal vertalen in een onderzoekskader en in een samenhangende en concrete set van onderzoeksthema's en hoe deze zullen worden ingepast ter realisatie van de doelstellingen en beoogde resultaten van de opdracht, ter realisatie van het eigen plan van aanpak voor de uitvoering van de opdracht als geheel en van de onderscheiden opdrachtdelen/-luiken en verder ook ter ondersteuning van de methodologieën die de inschrijver voorstelt.
 - Hoe hij het geheel van de werkzaamheden zal organiseren en hoe hij ervoor zal zorgen dat de werkbelasting bij de uitvoering van zijn opdracht bij alle betrokkenen tot een minimum wordt beperkt.

De inschrijver dient in zijn offerte in ieder geval al een aanzet te geven betreffende de samenstelling van het panel, de opdracht van het panel, de onderzoeksvragen of -thema's die aan het panel kunnen voorgelegd worden, een mogelijk programma, enz. Hierbij dient de inschrijver ook te verduidelijken en te beargumenteren in welke fase van het uitvoeringstraject hij het panel wenst in te schakelen, voor welk doel en hoe hij dat concreet zal aanpakken.

De opdrachtnemer zal ten gepasten tijde een voorstel van programma en een opdracht voor het panel opstellen. Zowel dit programma als de opdracht van het panel dienen telkens te worden gevalideerd door de stuurgroep.

³⁵ Cf. ook de gunningscriteria vermeld onder Sectie II.1.3.

De opdrachtnemer dient voor de uitvoering van de opdracht alle informatie te verzamelen die hij nodig en nuttig acht voor de uitvoering van de opdracht, deze te analyseren en waar nodig op een verantwoorde manier aan te wenden om de opdracht en de resultaten ervan verder te verfijnen. De inschrijver zal in zijn offertevoorstel ook aangeven welke, waarom en hoe hij bepaalde informatiebronnen zal raadplegen, zodat duidelijk is welke bijdrage deze informatie tot de uitvoering van de opdracht kan/zal leveren. De inschrijver zal het overzicht van te raadplegen informatiebronnen ook aanwenden om zijn visie op en een eerste analyse van de opdracht te onderbouwen. De opdrachtnemer zal voor de uitvoering van de opdracht in ieder geval ook andere betrokkenen in het veld moeten raadplegen. Het betreft hier de Vlaamse overheid zelf, de belangrijkste stakeholders en betrokkenen, de doelgroepen, de andere actoren, enz. Van de inschrijver wordt verwacht dat hij een weloverwogen voorstel doet wat betreft de stakeholders die bij de uitvoering van de opdracht zullen worden geraadpleegd en hoe deze bevraagd zullen worden (bv. interview, groepsinterview, (beleids)panel, workshop, enz.) en dit ook rekening houdend met methodologische invulling zoals omschreven in Sectie II.3.3.

II.3.5 VERWACHTINGEN TEN AANZIEN VAN DE RAPPORTERING

II.3.5.1 TUSSENTIJDSE RAPPORTERING (ONDER MEER TEN BEHOEVE VAN HET PANEL VAN (INTERNATIONALE) EXPERTS)

Verwacht wordt dat de opdrachtnemer tussentijds en onderbouwd rapporteert over de resultaten van de tot dusver uitgevoerde analyses en dit zowel ten behoeve van de stuurgroep als van het panel van (internationale) experts. De inschrijver doet in dit verband een gefundeerd voorstel in zijn offerte en dit onder meer rekening houdend met de bepalingen hierna.

De opdrachtnemer dient ten behoeve van het panel van (internationale) experts (zie Sectie II.3.2.3) dat wordt ingezet in het kader van deze opdracht, de resultaten van de onder Delen II.1 en II.2 verwachte analyses samen te brengen in een (Engelstalig) tussentijds syntheserapport. Dit tussentijds rapport moet minstens 15 kalenderdagen voor de eigenlijke uitvoering van de werkzaamheden door het panel van (internationale) experts (zie verder) worden opgeleverd en dient gevalideerd te worden door de stuurgroep³⁶ alvorens het door de aanbestedende overheid aan het panel van experts kan worden overgemaakt. Het door de stuurgroep gevalideerde tussentijds rapport dient minstens 7 kalenderdagen voor de eigenlijke uitvoering van de werkzaamheden door het panel van (internationale) experts aan de experts te worden overgemaakt.

Indien de stuurgroep van oordeel is dat het tussentijds rapport niet of niet tijdig kan worden gevalideerd, dan kan zij de aanbestedende overheid opdragen de uitvoering van de opdracht te wijzigen in overeenstemming met de bepalingen van uit het opdrachtbestek EWI-2024-01.

Op basis van dit tussentijds syntheserapport en andere relevante documenten, een plaatsbezoek en overleg met relevante stakeholders, zal het panel van (internationale) experts een eigen rapport dat ofwel tijdens ofwel uiterlijk een week na het plaatsbezoek aan de opdrachtnemer en de aanbestedende overheid wordt bezorgd.

II.3.5.2 (OPLEVERING VAN DE) EINDRAPPORTERING MET CONCLUSIES, AANBEVELINGEN EN TOEKOMSTSCENARIO'S

Op basis van de uitgevoerde analyses zal de opdrachtnemer instaan voor het opstellen van de (Nederlandstalige) eindrapportering ten aanzien van de opdracht.

³⁶ Het valideringsproces inclusief het aanbrengen van de nodige aanpassingen neemt normaliter ongeveer 1 week in beslag.

De eindrapportering moet beantwoorden aan de doelstellingen van de opdracht, moet de beoogde resultaten en moet (minstens) tegemoetkomen aan de elementen opgenoemd in Delen II.1 en II.2. De eindrapportering is analyserend van aard, geeft een toelichting over de context van de opdracht en over de aanpak ervan, geeft een overzicht van de ingezette methodes en middelen, van de uitgevoerde analyses en de eraan verbonden beoordelingen, conclusies en aanbevelingen evenals mogelijke toekomstscenario's (zowel inhoudelijk als financieel; cf. uitgaventoetsing). Verder dient de eindrapportering beide onderdelen van de opdracht duidelijk te onderscheiden, zonder evenwel de samenhang tussen beiden uit het oog te verliezen.

Verwacht wordt dat de eindrapportering bij uitstek input zal geven voor de brede beleidsvorming op Vlaams niveau en dit onder meer wat betreft de toekomstige beleidsondersteuning voor het Vlaamse beleid in het algemeen en het beleid betreffende de beleidsvelden Economie, Wetenschap, Innovatie en Wetenschapscommunicatie in het bijzonder en ook kan bijdragen tot het opstellen van de toekomstige begroting(en).

De eindrapportering moet verder een managementsamenvatting bevatten die ook als een afzonderlijk document moet worden opgeleverd. De managementsamenvatting dient dus zo te worden opgesteld dat ze op zichzelf kan gelezen en verspreid worden.

De oplevering van de eindrapportering gebeurt in twee fasen:

- 1) Op basis van de hogervermelde en verzamelde informatie stelt de opdrachtnemer een ontwerp van eindrapportering (inclusief een afzonderlijke (voorlopige) managementsamenvatting) op. De aldus bekomen (ontwerp)eindrapportering wordt voorgelegd aan de stuurgroep en vormt het voorwerp van een keuring (zie opdrachtbestek EWI-2024-01). De opdrachtnemer dient zijn ontwerp van eindrapportering (inclusief een afzonderlijke (voorlopige) managementsamenvatting) na voorlegging aan en op last van de stuurgroep te herwerken³⁷ tot de stuurgroep het aldus bekomen ontwerp van eindrapportering (inclusief een afzonderlijke (voorlopige) managementsamenvatting) heeft gevalideerd. Pas van zodra dit is gebeurd, kan de tweede fase kan worden opgestart.
- 2) De (definitieve) oplevering van de eindrapportering met een afzonderlijke managementsamenvatting na validering (van het aldus herwerkte ontwerp van eindrapportering evenals van de herwerkte afzonderlijke managementsamenvatting) door de stuurgroep.

De aandacht van de opdrachtnemer wordt erop gevestigd dat er bij de rapportering over gewaakt moet worden dat in het rapport geen vertrouwelijke (bedrijfs)informatie publiek wordt gemaakt. De opdrachtnemer dient dus de nodige maatregelen te treffen om dit te voorkomen. In voorkomend geval kan dit aanleiding geven tot de oplevering van een publieke en niet-publieke eindrapportering. De inschrijver dient in zijn offertevoorstel aan te geven of hij dit al dan niet verwacht en in het eerste geval hiermee rekening houden bij het opstellen van zijn offertevoorstel.

De formaten waarin de eindrapportering wordt verwacht, zijn opgenomen in opdrachtbestek EWI-2024-01.

II.4 INFORMATIEBRONNEN

De opdrachtnemer wint al de benodigde informatie in die nodig is voor de uitvoering van zijn opdracht.

Volgende informatie wordt alvast aan de inschrijver/opdrachtnemer ter beschikking gesteld, hetzij als onderdeel bij het bestek, hetzij op de relevante website, hetzij elektronisch op te vragen bij de opdrachtgever:

³⁷ Het verbeteren van door de stuurgroep vastgestelde materiële fouten wordt niet beschouwd als een herwerking van het ontwerp van eindrapportering (inclusief een afzonderlijke (voorlopige) managementsamenvatting), maar als een noodzakelijke aanpassing ervan.

Voor de uitvoering van de systeemanalyse en uitgaventoetsing zijn diverse bronnen beschikbaar. Het betreft (niet-limitatieve) lijst:

- Regelgeving (van de opeenvolgende beleidsniveaus; zie o.m. <https://codex.vlaanderen.be/>)
- De beleidsdocumenten (beleidsnota's, beleids- en begrotingstoelichtingen (BBT)³⁸, Visie 2050, Vizier 2030, enz.)
- De Speurgidsen van het beleidsdomein EWI (<https://www.ewi-vlaanderen.be/speurgids-2023> en <https://www.ewi-vlaanderen.be/publicaties?search=speurgids>)
- Data uit en analyses op basis van FRIS (zie <https://www.researchportal.be/nl>)
- De onderzoekersbevraging 2022 (zie <https://www.ewi-vlaanderen.be/onze-opdracht/strategisch-beleid/beleidsevaluaties/afgeronde-beleidsevaluaties/beleidsevaluaties-11>)
- De Wetenschapsbarometer (zie <https://www.ewi-vlaanderen.be/wetenschapsbarometer>)
- De Vlaamse Brede Heroverweging 2021 (zie [De Vlaamse Brede Heroverweging | Vlaams Parlement](#))
- Rapportering Vlaamse veerkracht voor Europa (zie [Microsoft Word - Flemish Reform Programme 2023-ENG \(financeflanders.be\)](#))
- Adviezen van diverse adviesorganen (VARIO, SERV, EC, OESO, EC, enz.)
- Standpunten van de KVAB (zie <https://kvab.be/standpunten>)
- Rapporten van uitgevoerde (beleids)evaluaties (zie o.m. <https://www.ewi-vlaanderen.be/onze-opdracht/strategisch-beleid/overzicht-van-alle-evaluaties>), in het bijzonder de systemische luiken (met evaluatievoorwerp-overstijgende aanbevelingen), maar ook specifiek
- Andere studies (bv. van VARIO, SERV, ECOOM) en rapporten
- Entrepreneurial Ecosysteembenadering (<https://www.birch.nl/wp-content/uploads/2023/06/EE-Index-2023-Rapport-1.0-16-juni-2023.pdf>)
- **"Durf te leren, ga door met meten.** Op zoek naar kaders en methoden voor de evaluatie van systeem en transitiebeleid" (<https://www.seo.nl/publicaties/durf-te-leren-ga-door-met-meten/>)
- Rapport van de EUA over universitaire autonomie in Europa, waarin een profiel voor Vlaanderen is opgenomen (<https://eua.eu/resources/publications/1097:university-autonomy-in-europe-iv-country-profiles-ii.html>)
- Evaluatierapport van de EC over Horizon 2020 (https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_24_461)
- De megatrends-hub van de EC – zie https://knowledge4policy.ec.europa.eu/foresight/tool/megatrends-hub_en
- Enz.

³⁸ De BBT vertonen op bepaalde vlakken een evolutie wat betreft de beleidsdoelstellingen zoals initieel opgenomen in de beleidsnota Economie, Wetenschap en Innovatie

III. OVERZICHT BELEIDSKADERS

1.1. Beleidskaders

1.1.1. Vlaamse beleidskaders

Hierna wordt een (beknopte) schets gegeven van de beleidskaders die van belang zijn voor de Vlaamse context waarin de beoogde systeemanalyse zich situeert³⁹ en dit zowel op lange, middellange als op korte termijn. Er wordt hierbij bewust gekozen voor deze volgorde aangezien de beleidsvoering op Vlaamse niveau moet worden ingebed in de lange- en middellangetermijndoelstellingen die Vlaanderen voor zichzelf, en dit sinds 2015, heeft uitgewerkt en vooropgesteld.

Lange termijn – Visie 2050⁴⁰ (uit 2015)

Vlaanderen bereidt zich voor op de toekomst met zeven transitieprioriteiten:

1. De transitie naar de circulaire economie doorzetten
2. Slim wonen en leven
3. De sprong maken naar de industrie 4.0
4. Levenslang leren en de dynamische levensloopbaan
5. Werk maken van zorg en welzijn 4.0
6. Werken aan een vlot en veilig mobiliteitssysteem
7. Zorgen voor de energietransitie

Middellange termijn - Vizier 2030⁴¹ (2018)

Vizier 2030 vormt een tussenstap in de realisatie van Visie 2050 en is tegelijk de vertaling van de “Sustainable Development Goals” (SDG’s) van de Verenigde Naties. De 53 duurzaamheidsdoelstellingen die Vlaanderen tegen 2030 wil realiseren, staan centraal in Vizier 2030 en worden opgevolgd aan de hand van 111 indicatoren. Deze indicatoren werden in 2020 geüpdatet⁴².

Korte termijn – legislatuur 2019-2024

Doelstellingen beleidsnota Economie, Wetenschapsbeleid en Innovatie⁴³ (uitgewerkt op basis van het Regeerakkoord 2019-2024⁴⁴) (startpositie) en verder geëvolueerd⁴⁵ in de jaarlijkse beleids- en begrotingstoelichtingen (BBT).

I. Transversale strategische doelstellingen

1. *Lokaal ondernemerschap laten bloeien*
2. *Een integraal industriebeleid voor de toekomst*
3. *Regionale specialisatie in streken en provincies*
4. *Succesvol ondernemen in de digitale samenleving*
5. *Innovatie voor klimaatneutrale oplossingen in de industrie*
6. *Duurzaam groeien dankzij een kennisgedreven circulaire economie*

³⁹ Voor het detail wordt verwezen naar de relevante beleidsdocumenten.

⁴⁰ Zie <https://publicaties.vlaanderen.be/view-file/19586>.

⁴¹ Zie <https://www.vlaanderen.be/publicaties/vizier2030-een-2030-doelstellingenkader-voor-vlaanderen>

⁴² Zie update van de indicatoren in 2020 - [Beslissingen van de Vlaamse Regering | Vlaanderen.be](https://www.vlaanderen.be/publicaties/beslissingen-van-de-vlaamse-regering)

⁴³ Zie <https://publicaties.vlaanderen.be/view-file/32221>.

⁴⁴ Zie <https://www.vlaanderen.be/publicaties/regeerakkoord-van-de-vlaamse-regering-2019-2024>.

⁴⁵ Zie (ontwerp) BBT BO 2024.

II. Beleidsveld economie

1. *Meer en sterkere ondernemers*
2. *Een vlotte toegang tot financiering en risicokapitaal*
3. *Veerkrachtige bedrijven en sectoren*
4. *Duurzame en innovatieve ruimte om te ondernemen*

III. Beleidsveld wetenschappelijk onderzoek

1. *Uitmunten fundamenteel onderzoek voor radicale vernieuwing*
2. *Sterk basisonderzoek met zicht op economische en maatschappelijke doorbraken*
3. *Excellente en internationaal verbonden onderzoekinfrastructuur*
4. *Topfundamenteel onderzoek in specifieke domeinen*
5. *Onderzoek voor toonaangevende business schools in Vlaanderen*

IV. Beleidsveld innovatie

1. *Topinstituten slaan de brug tussen wetenschap en toepassing*
2. *Het gebruik van nieuwe kennis stimuleren voor meer impact*
3. *Impactvol innoveren in bedrijven en clusters en optimale kennisverspreiding*

V. Beleidsveld wetenschapscommunicatie: het stimuleren van de innovatie- en ondernemerscultuur

1. *Passie voor wetenschap en techniek aanwakkeren*
2. *Werken aan bewustmaking en beeldvorming rond ondernemerschap*

VI. Overkoepelende doelstellingen

1. *Een laagdrempelige en klantvriendelijke overheid voor bedrijven en onderzoekers*
2. *Optimaal inspelen op Europees en internationaal beleid*
3. *Een beleid gedreven door feiten en cijfers*

De evolutie in deze doelstellingen zoals valt vast te stellen in de opeenvolgende BBT en zoals thans opgenomen in BBT begroting 2024 (begrotingsopmaak), wordt hierna weergegeven.

I. Transversale strategische doelstellingen

1. *Lokaal ondernemerschap laten bloeien*
2. *Een **duurzaam** industriebeleid voor de toekomst*
3. *Regionale specialisatie in streken en provincies*
4. *Succesvol ondernemen in de digitale samenleving*
5. *Innovatie voor klimaatneutrale oplossingen in de industrie*
6. *Duurzaam groeien dankzij een kennisgedreven circulaire economie*
7. *Een **kwaliteitsvolle gezondheidseconomie***

II. Overkoepelende doelstellingen

1. *Een laagdrempelige en klantvriendelijke overheid voor bedrijven en onderzoekers*
2. *Optimaal inspelen op Europees en internationaal beleid*
3. *Een beleid gedreven door feiten en cijfers*

III. Beleidsveld Economie

1. Inhoudelijk structuurelement (ISE) 1: Financiering ondernemingen
 - Strategische doelstellingen: Een vlotte toegang tot financiering en risicokapitaal
2. ISE 2: Ondernemerschap
 - Strategische doelstellingen: Meer en sterkere ondernemers
3. ISE 3: Groei-ondersteuning kmo's en groei-bedrijven
 - Strategische doelstellingen: veerkrachtige bedrijven en sectoren

4. ISE 4: Vergroening klimaat
 - Strategische doelstellingen: de transitie naar een duurzame economie faciliteren
5. ISE 5: Ruimtelijke economie
 - Strategische doelstellingen: Ruimte om duurzaam te ondernemen in Vlaanderen
6. ISE 6: De ondernemersvorming, met inbegrip van bezoldigde stages

IV. Beleidsveld Wetenschappelijk Onderzoek

1. ISE 1: Algemeen fundamenteel wetenschappelijk onderzoek
 - Strategische doelstellingen: Excelleren in nieuwsgierigheidgedreven fundamenteel wetenschappelijk onderzoek
2. ISE 2: Domeinspecifiek fundamenteel onderzoek
 - Strategische doelstellingen: Excelleren in specifieke kennisdomeinen en ondersteunen van excellente domeinspecifieke onderzoeksinstellingen
3. ISE 3: Strategisch basisonderzoek
 - Strategische doelstellingen: Uitmunten in excellent, strategisch basisonderzoek dat een ver uitzicht biedt voor latere maatschappelijke en/of economische toepassingen
4. ISE 4: Onderzoeksinfrastructuur
 - Strategische doelstellingen: Excellente en internationaal verbonden onderzoeksinfrastructuur in Vlaanderen
5. ISE 5: Postinitieel onderwijs
 - Strategische doelstellingen: Onderzoek voor toonaangevende business schools in Vlaanderen

V. Beleidsveld innovatie

1. ISE 1: Brugfunctie tussen fundamenteel en toegepast onderzoek
 - Strategische doelstellingen: Onderzoekscentra als brugfunctie tussen wetenschap en toepassing in strategische wetenschapsdomein
2. ISE 2: Valorisatie onderzoeksresultaten
 - Strategische doelstellingen: Tot de internationale top behoren in het valoriseren van kennis
3. ISE 3: Innovatiekracht ondernemingen
 - Strategische doelstellingen: Impactvol innoveren in ondernemingen en clusters en optimale kennisverspreiding
4. ISE 4: Ontvangst participaties
 - Strategische doelstellingen: Impactvol innoveren in ondernemingen en clusters en optimale kennisverspreiding
5. ISE 5: Innovatiekracht ondernemingen
 - Strategische doelstellingen: Krachten bundelen van opkomende en disruptieve technologieën

VI. Beleidsveld Wetenschapscommunicatie – het stimuleren van de innovatie- en ondernemerscultuur

1. ISE 1: Wetenschapscommunicatie
 - Strategische doelstellingen: Informeren over wetenschap en dialogeren met en betrekken van burgers bij de wetenschap

Behalve bovenstaande beleidskaders, moet ook rekening worden gehouden met “aanpalende” relevante beleidsdomeinen/-kaders. In deze context betreft dit bijvoorbeeld – maar niet uitsluitend – de beleidsdomeinen Onderwijs en Vorming (OV) en Omgeving.

Daarnaast zijn er ook nog de ontwikkelingen en de ambities tijdens de regeerperiode. Een belangrijk element hierin betreft het plan “Vlaamse Veerkracht”, het relanceplan van de Vlaamse Regering uit 2020 dat tot stand kwam als gevolg van de coronacrisis⁴⁶.

Verder moet ook rekening gehouden worden met de (komende) fusie van de beleidsdomeinen EWI, Werk en Sociale Economie (WSE) en Landbouw en Visserij (tot het beleidsdomein WEWILS⁴⁷) en dit per 1 januari 2024.

1.1.2. Federale beleidskaders

De federale beleidskaders en/of regelgevende kaders zijn in deze context ook belangrijk, aangezien de federale overheid betreffende een aantal thema's zelf nog bevoegdheden heeft (bv. economie, ruimtevaart, defensie, enz.) en bepaalde federale wetgeving ook een impact heeft op de beleidsvoering van de Gemeenschappen/de Gewesten (bv. fiscale wetgeving of wetgeving in verband met sociale zekerheid). Vanuit die optiek dienen deze beleidskaders en/of wetgeving dan ook in overweging te worden genomen bij de uitvoering van de systeemanalyse.

1.1.3. Internationale beleidskaders

Op een hoger niveau situeren zich vervolgens in eerste instantie de Europese maar ook internationale beleidskaders en hun doelstellingen. Zoals aangegeven in Sectie 1.1 hoger passen de Vlaamse beleidsdoelstellingen in bredere Vlaamse beleidskaders die zelf rekening houden met hogere beleidskaders (cf. Vizier 2030).

In de EWI-context zijn het O&O&I-beleid (Onderzoek, Ontwikkeling en Innovatie) en het industrieel beleid van de EU in het bijzonder van belang, maar ook ruimere kaders of thema's op EU-niveau zoals de Green Deal en de ontwikkelingen in het kader van de European Research Area (ERA) dienen in het achterhoofd te worden gehouden.

⁴⁶ Zie <https://www.vlaanderen.be/publicaties/relanceplan-vlaamse-regering-vlaamse-veerkracht>

⁴⁷ Werk, Economie, Wetenschap, Innovatie, Landbouw en Sociale Economie.